

20. Flytning af Dragespringvandet på Rådhuspladsen og plantning af træer, Indre By (2016-0318516)

Bilag

Bilag 1 Eksisterende forhold på Rådhuspladsen

Bilag 2 Rådhuspladsen principskitse fremtidige forhold

Bilag 3 Illustration af Dragespringvandet med og uden ydre kumme

Med henblik på at færdiggøre byrummet på Rådhuspladsen, når metrobyggeriet afsluttes i 2019, skal der tages stilling til forslag om flytning af Dragespringvandet med etablering af dets oprindelige ydre kumme og plantning af træer.

Sagsfremstilling

Indstilling

Teknik- og Miljøforvaltningen indstiller, at Teknik- og Miljøudvalget godkender,

1. at Dragespringvandet flyttes til et andet sted på Rådhuspladsen, jf. skitse i bilag 2, og dets ydre kumme genetableres, jf. bilag 3.
2. at forvaltningen igangsætter arbejde med at søge fonde mv. om finansiering af flytning af Dragespringvandet og genetablering af dets ydre kumme.
3. at der plantes flere træer på og i umiddelbar forbindelse med Rådhuspladsen, jf. skitse i bilag 2.

Problemstilling

Teknik- og Miljøudvalget drøftede den 20. juni 2011 forslag om flytning af Dragespringvandet og genetablering af den ydre kumme til et andet sted på Rådhuspladsen. Der blev ikke truffet en beslutning herom, og forvaltningen blev bedt om at arbejde videre med projektet, når Rådhuspladsens disponering i forhold til metroforpladsen var afklaret.

Forvaltningen fremlægger herved forslag til flytning af Dragespringvandet, herunder genetablering med dets ydre oprindelige kumme, og plantning af træer, så forvaltningen kan igangsætte arbejde med at tilvejebringe den fornødne finansiering.

Løsning

Borgerrepræsentationen besluttede 28. maj 2009 indretningen af Vester Voldgade og 26. maj 2011 indretningen af Vesterbro Passage. Begge projekter blev anlagt i 2013 med undtagelse af en mindre del af Vester Voldgade langs Rådhuspladsen, som anlægges i forbindelse med metroforpladsen i 2019. Ved Borgerrepræsentationens beslutning af 15. juni 2011 blev disponering og indretning af forpladsen til Metro på Rådhuspladsen fastlagt. Borgerrepræsentationen besluttede ved Budget 2013 (BR 4. oktober 2012)(A, B, F, I, Ø), at der skal skabes bedre forhold for fodgængere og cyklister i Stræderne, og at der skal udarbejdes et projekt med udgangspunkt i, at der ikke fremover skal være busdrift på Rådhuspladsen. Der er i notat af 18. februar 2013 til Teknik- og Miljøudvalget (omdelt på udvalgsmødet 5. marts 2013) redegjort for kvalitetstilkøb og ændringer i det oprindelige dispositionsforslag.

Rådhuspladsen vil efter Metroens færdiggørelse i 2019 fremstå som tre rum, der er afgrænset af en ændret H. C. Andersen Boulevard samt af Vester Voldgade, jf. bilag 2.

- Omkring Rådhusets hovedindgangsparti bevares det klinkebelagte rum, der afgrænser bygningen fra den resterende del af pladsen, som det er i dag.
- Foran Rådhuset genetableres den skålformede belægningsflade af granit- og betonfliser, der er afgrænset mod det øvrige terræn ved tre trappetrin i forbindelse med metroprojektet.

- Længst væk fra Rådhuset etableres en metroforplads med cykelstativer, elevatortårne, trapper, ventilationsskakte, ovenlysvinduer og andet byudstyr. På forpladsen anlægges en dobbeltrettet cykelsti i en lund af træer.

Dragespringvandet

Efter at Rådhuspladsens disponering i forhold til metroforpladsen er faldet på plads og metroforpladsen er etableret, er der mulighed for at indpasse Dragespringvandet med en ny placering på Rådhuspladsen. Dragespringspringvandet foreslås genplaceret med dets ydre kumme i Rådhusets midtakse på den skålfornede plads som skitseret på principskitse i bilag 2 og visualiseringen i bilag 3.

Oprindeligt stod Dragespringvandet ud for den dengang store Rådhushave langs Vestre Boulevard. Da Vestre Boulevard i 1954 blev udvidet og omdøbt til H. C. Andersens Boulevard, blev springvandet flyttet til den nuværende placering inde på Rådhuspladsen. Springvandets ydre kumme med en diameter på 14 meter blev flyttet til Brønshøj Torv som rammen om et spejlbassin. I forbindelse med omlægning af Brønshøj Torv blev kummen opmagasineret.

Dragespringvandet foreslås placeret som vist i bilag 2. Springvandet er placeret i en sigtelinje fra Strøget til Vesterbrogade, så springvandet indpasses i forhold til de naturlige ganglinjer over pladsen, og pladsen vil stadig opleves som et åbent rum. Springvandet vil orientere sig mod Rådhuset, og der skabes en tættere sammenhæng mellem bygning og springvand end i dag. Teknik- og Miljøforvaltningen har tidligere undersøgt – og fravalgt - en alternativ placering til springvandet ovenpå metroen ud mod H. C. Andersens Boulevard. Teknik- og Miljøforvaltningen vurderede, at springvandet ville blive klemt af den kommende lund af træer, cykeltrafikken og fodgængerovergangen fra Jernbanegade. Springvandet ville desuden primært orientere sig mod metroen og den nordlige bygningsmasse frem for en orientering mod Rådhuset.

Flytning og genetablering af Dragespringvandet vil nødvendiggøre etablering af et nyt og tidssvarende underjordisk teknikrum. Teknik- og Miljøforvaltningen vurderer, at udgiften til at flytte Dragespringvandet, at etablere den ydre kumme og at etablere et nyt teknikrum er på 12 mio. kr. Der er ikke afsat midler til flytning af Dragespringvandet, og Teknik- og Miljøforvaltningen vil gå i dialog med en række fonde med henblik på at undersøge mulighederne for finansiering heraf. En enkelt fond har tidligere vist interesse for projektet.

I overensstemmelse med normal praksis ved flytning af eksisterende monumenter vil Indre By Lokaludvalg blive orienteret inden en eventuel flytning af Dragespringvandet.

Plantning af træer

Med udgangspunkt i Københavns Kommunes strategi for Bynatur i København, Strategi 2015-2025 (Borgerrepræsentationen 10. december 2015), hvor et af målene er at begrønne byen, foreslås det, at forvaltningen planter yderligere tre træerækker på i alt 10-16 træer på og ved Rådhuspladsen, jf. bilag 2.

Træerne kan plantes i forbindelse med afslutningen af arbejderne med metroforpladsen samt i forlængelse af, at HOFOR skal omlægge fjernvarmeledninger under Rådhuspladsen i 2020/2021.

Forvaltningen foreslår, at træerne plantes følgende steder:

- På den kommende midterhelle på H. C. Andersens Boulevard kan der plantes en træække af fire-seks træer. Træerne kan plantes samtidig med færdiggørelsen af metroforpladsen i 2019.
- I hjørnet af Rådhuspladsen ind mod Rådhuset og H. C. Andersens Boulevard kan der plantes tre-fem nye træer i forbindelse med HOFORs ledningsomlægning i 2020/2021. Disse træer vil supplere de eksisterende hestekastanier.
- Ved det kommende busstoppested ved H. C. Andersens Boulevard kan der plantes tre-fem træer. Træerne vil dels give bushellen et grønt udtryk, men vil også markere afgrænsningen mellem fodgængere og cykelsti, så færdsel til og fra busstoppestedet reguleres. Træerne kan plantes i forbindelse med HOFORs ledningsomlægning i 2020/2021.

Træerne skal alle etableres i rodvenlige bærelag med planteriste og træbeskyttere, så træerne kan tåle stedets brug. Plantning af de tre træerækker på Rådhuspladsen forventes at koste ca. 2,5 mio. kr. Der vil blive afledte driftsudgifter svarende til ca. 0,15 mio. kr.

Der er ikke afsat projektmidler til plantning af træerne. Udgiften kan indgå i forhandlingerne om Budget 2019.

Rådhuspladsen og omgivelserne efter Metro

I forbindelse med Budget 2017 er der afsat penge til yderligere cykelparkering på metroforpladserne, herunder Rådhuspladsen. Disse indarbejdes på den kommende Metroforplads.

Bustrafikken vil i forbindelse med færdiggørelsen af metroforpladsen blive håndteret på H. C. Andersens Boulevard, jf. Borgerrepræsentationens beslutning af 4. oktober 2012 og notat af 18. februar 2013. Der vil derfor blive etableret to nye heller på H. C. Andersens Boulevard; en bushelle med fortovsfliser og chaussésten ind mod Rådhuspladsen og en midterhelle i chaussésten parallelt med bushellen.

Efter færdiggørelsen af metroforpladsen i 2019 vil Vester Voldgade igen blive åbnet for trafik med dobbeltrettet trafik mellem Stormgade og Jarmers Plads. Som konsekvens heraf skal fodgængere mellem Rådhuspladsen og Strøget igen passere en gade med biltrafik og cyklister.

Økonomi

Indstillingen indebærer ingen økonomiske konsekvenser.

Videre proces

Teknik- og Miljøforvaltningen vil udarbejde et projektforslag og et mere detaljeret budget og på baggrund heraf undersøge muligheder for fondsfinansiering til Dragespringvandet. Hvis det ikke er muligt at opnå fuld fondsfinansiering eller kun en delvis fondsfinansiering, vil forvaltningen søge de resterende midler i forbindelse med forhandlingerne om Budget 2018.

Søgning af fonde mv. for finansiering af flytning af Dragespringvand og genetablering med dets ydre kumme forventes at kunne ske i 2017 og 2018, projektering og udbud i 2019 og afrensning af monument samt anlæg i 2020.

Træplantningerne vil ske i forskellige etaper. Træerne i midterabatten forventes plantet i forbindelse med Metrobyggeriet, og træerne på bushelle og ved Rådhuset forventes plantet efter 2021.

Forvaltningen vil udarbejde budgetnotat for plantning af træer, som kan indgå i forhandlingerne om Budget 2019.

Pernille Andersen

/Anders Møller

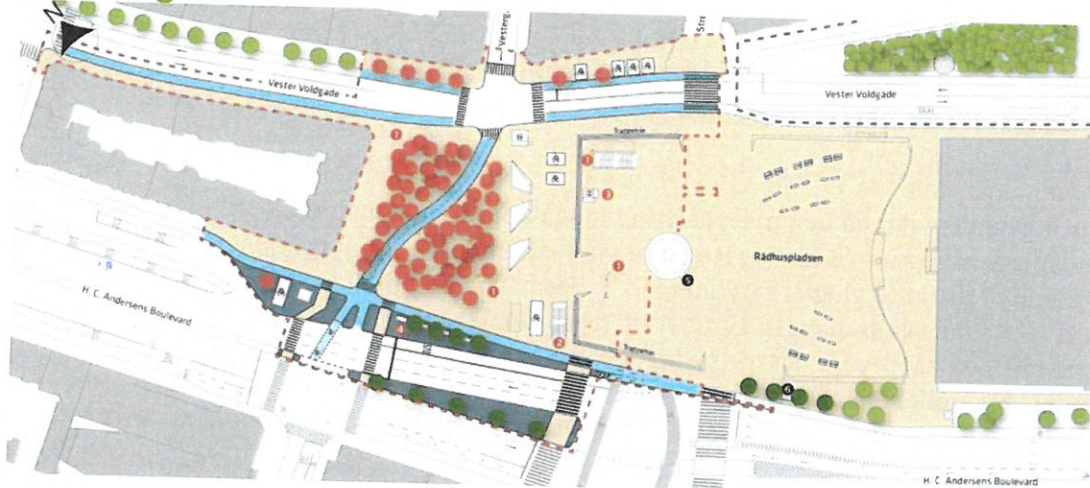
Beslutning

Teknik- og Miljøudvalgets beslutning den 21. november 2016

Indstillingen blev godkendt uden afstemning.

TM22 Rådhuspladspakke - Flytning af Dragespringvandet og plantning af træer

Baggrund

Teknik og Miljøudvalget besluttede den 21. november 2016, at Dragespringvandet i forbindelse med færdiggørelsen af metroforpladsen på Rådhuspladsen i 2019 skal flyttes til en anden og mere central placering på Rådhuspladsen og genetableres med dets oprindelige ydre kumme. Herudover skal der ske en yderligere begrønning af Rådhuspladsen med træer.

Indhold

Dette budgetnotat indeholder to delprojekter, der kan gennemføres uafhængigt af hinanden:

Flytning og genetablering af Dragespringvandet

Efter at Rådhuspladsens disponering er faldet på plads, og metroforpladsen er etableret, er det muligt at indpasse Dragespringvandet på en mere central placering på Rådhuspladsen og genetablere det med dets ydre kumme, som i dag er stillet i depot på Københavns Kommunes materialeplads. Dragespringvandet genplaceres i Rådhusets midttakse, på den skålformede plads, så det indpasses i forhold til de naturlige ganglinier over pladsen. Springvandet vil med den nye placering orientere sig mod Rådhuset, og der vil skabes en tæt sammenhæng mellem bygningen og springvandet. Pladsen vil stadig opleves som et åbent byrum og kunne benyttes til de aktiviteter, som er forbundet med pladsen.

Projektet vil nødvendiggøre en retablering af både belægninger, ledninger og afgravning af jord, da der skal bygges et underjordisk teknikrum og tilknyttet vand til springvandet. Den ydre kumme vil med genetableringen indgå og blive brugt i byen. I forbindelse med den nye placering af Dragespringvandet skal der ligeledes ske belægningsmæssige ændringer, sidde trin til at optage terrænspring og formidle overgangen mellem den ydre kumme og skålen samt etablering af et nyt og tidssvarende underjordisk teknikrum.

Flere træer på Rådhuspladsen

Med udgangspunkt i Københavns Kommunes strategi for Bynatur 2015-2025, hvor et af målene er at begrønne byen, plantes der flere træer på Rådhuspladsen. Træerne plantes i to etaper i forbindelse med afslutningen af arbejdet med metroforpladsen i 2019/2020, samt i forlængelse af, at HOFOR nedlægger en dampledning under Rådhuspladsen i 2020/2021.

I dette budgetnotat ansøges om midler til træplantninger i forbindelse med afslutningen af metroforpladsen.

Træerne plantes som en trærække bestående af fire til seks nye træer på den kommende midterhelle på H. C. Andersens Boulevard. På denne vejstrækning er det vanskeligt at plante nye træer, hvilket er muligt på den nye midterhelle. Træerne plantes i forbindelse med færdiggørelsen af metroarbejderne i 2019.

Overordnet målsætninger og effekter

Dragespringvandet vil med den nye placering indgå i byrummet og bidrage til oplevelsen af Rådhuspladsen. Springvandet og især den ydre kumme samt de nye siddetrin vil bidrage med nye udnyttelsesmuligheder i byrummet. Træerne på midterhellen vil både være et grønt løft til Rådhuspladsen og til H. C. Andersens Boulevard. Træerne virker fartdæmpende, da det bryder det meget brede vejrum op. Indsatsen understøtter målsætningen i Fællesskab København om, at 75 % af Københavnerne oplever byen som grøn. Projektet har en estimeret beskæftigelseseffekt på 8,1 årsværk (1,0 mio. kr. i anlæg = 1,2 årsværk).

Økonomi

Projekterne har estimerede anlægsudgifter på i alt 6,8 mio. kr. i perioden 2018-2020. Forvaltningen vurderer, at halvdelen af udgiften til flytning af Dragespringvandet kan finansieres ved fondsfinansiering, hvorfor der med dette budgetnotat ansøges om 6,8 mio. kr. Der skal som en konsekvens af anlægsprojektet tilføres afledte driftsudgifter på 0,1 mio. kr. i 2020 og 0,2 mio. kr. årligt fra 2021 og frem. Projekterne forventes ibrugtaget i april 2020 og september 2020.

Tabel 1 – Oversigt over ønskets aktiviteter på alle styringsområder

Aktiviteter i forslaget (1.000 kr. – 2018 p/1)	Styrings- område	2017	2018	2019	2020	2021	I alt
Flytning af Dragespringvandet og genetablering med ydre kumme	Anlæg		2.000	2.000	2.000		6.000
Afledt drift til Dragespringvandet	Service				50	200	250
Yderligere begrønning af Rådhuspladsen	Anlæg		145	440	195		780
Afledt drift til begrønning	Service				10	20	30
Udgifter i alt			2.145	2.440	2.255	220	7.060

Det forventes, at der ved udførelse af nærværende opgave kan stilles krav om, at den private leverandør skal beskæftige praktikanter.

I forbindelse med behandlingen af Anlægsanalyse 2016 besluttede Teknik- og Miljøudvalget den 30. maj 2016, at Teknik- og Miljøforvaltningen skal arbejde videre med syv konkrete tiltag til reduktion af omkostninger på anlægsområdet. Dette anlægsprojekt forventes at kunne opnå effektiviseringsbesparelser gennem tiltagene: 'Projektoptimering' (1 %) og 'Byggeweb' (1,7 %). Dermed opnås en samlet effektivisering på 2,7 % af den samlede anlægssum. Denne effektivisering er indregnet i økonomitabellerne på det samlede budgetønske.

Risikovurdering

Den overordnede risikovurdering er, at anlægsprojektet vedrørende Dragespringvandet er kompliceret, og der er derfor afsat 10 % af anlægsomkostningerne til uforudsete udgifter. Der er endnu ikke udarbejdet detailprojekt, og der kan være uforudsete forhold i forbindelse med det videre projekteringsarbejde. Rådhuspladsen er en af byens aktive byrum. Ved anlægsarbejder skal der derfor tages højde for, at de mange større, faste arrangementer på stedet, kan forløbe samtidig med at anlægget udføres. Derudover anlægges tæt på Metroboksen, hvilket kan give udfordringer.

Rådhuspladsen er historisk et sted, hvor mange arkæologiske fund kan komme frem i lyset, som den gamle byport og andre historiske ting. Dette kan forsinke og fordyre projektet. Ligeledes afhænger projektet af metrobyggeriets endelige afslutning samt, hvor hård vinteren i 2019 og 2020 bliver.

I forbindelse med træplantningerne på midterhellen er der endnu ikke udarbejdet detailprojekt for midterhellen, hvor konkrete forhold som ledninger i jorden, ophængt vejbelysning, ophængte wire til vej- eller gadeskilte samt oversigtsforhold kan betyde, at enkelte træer ikke kan plantes.

Bevillingstekniske oplysninger

Projekterne har estimerede anlægsudgifter på i alt 6,8 mio. kr. i perioden 2018-2020. Forvaltningen vurderer, at det er realistisk at få dækket halvdelen af udgiften til flytning af Dragespringvandet via fondsfinansiering, hvorfor der med dette budgetnotat ansøges om 6,0 mio. kr. til Dragespringvandet og til 0,8 mio. kr. til træplantning på midterhelle. Der skal som en konsekvens af anlægsprojektet tilføres afledte driftsudgifter på 0,1 mio. kr. i 2020 og 0,2 mio. kr. årligt fra 2021 og frem til renhold og vedligehold af monumentet samt pleje af træer.

Tabel 2 – anlægsudgifter og afledte serviceudgifter

Anlæg (1.000 kr. – 2018 p/l)	2017	2018	2019	2020	2021	I alt	*
<i>Anlægsudgifter</i>							
<i>Dragespringvandet</i>							
- Projektering		2.000	1.000	1.000		4.000	4.000*
- Udførsel			1.000	1.000		2.000	
<i>Yderligere begrønning</i>							
- Projektering		145	120			265	265*
- Udførsel			320	195		515	
Anlægsudgifter i alt		2.145	2.440	2.195		6.780	4.265*
<i>Afledte serviceudgifter</i>							
<i>Dragespringvandet</i>							
- Vedligehold og afledt drift				50	200	250	
<i>Yderligere begrønning</i>							
- Vedligehold og afledt drift				10	20	30	
Afledte serviceudgifter i alt				60	220	280	

Tabel 3 – Tidsangivelse Dragespringvandet

Anlægsprojektet forventes fysisk igangsat oktober 2019 og ibrugtaget september 2020.

Tidsangivelse	Måned og år
Anlægsbevilling forventes givet	September 2018
Anlægsprojektet forventes igangsat	Oktober 2019
Forventet ibrugtagningstidspunkt	September 2020

Tabel 4 – Tidsangivelse Begrønning

Anlægsprojektet forventes fysisk igangsat oktober 2018 og ibrugtaget april 2020.

Tidsangivelse	Måned og år
Anlægsbevilling forventes givet	September 2018
Anlægsprojektet forventes igangsat	Oktober 2018
Forventet ibrugtagningstidspunkt	April 2020

Øvrige tekniske oplysninger

Projekterne kan igangsættes uden yderligere udvalgsbehandling. Budgetnotatet har ikke været udvalgsbehandlet, men emnet har været forelagt og er besluttet af Teknik- og Miljøudvalget den 21. november 2016.

Bydel og adresse

Bydækkende? (Hvis forslaget er bydækkende sættes kun kryds her)					
Bispebjerg	Indre by	X	Vesterbro/kgs. Enghave	Valby	Amager Øst
Nørrebro	Østerbro		Brønshøj/Husum	Vanløse	Amager Vest

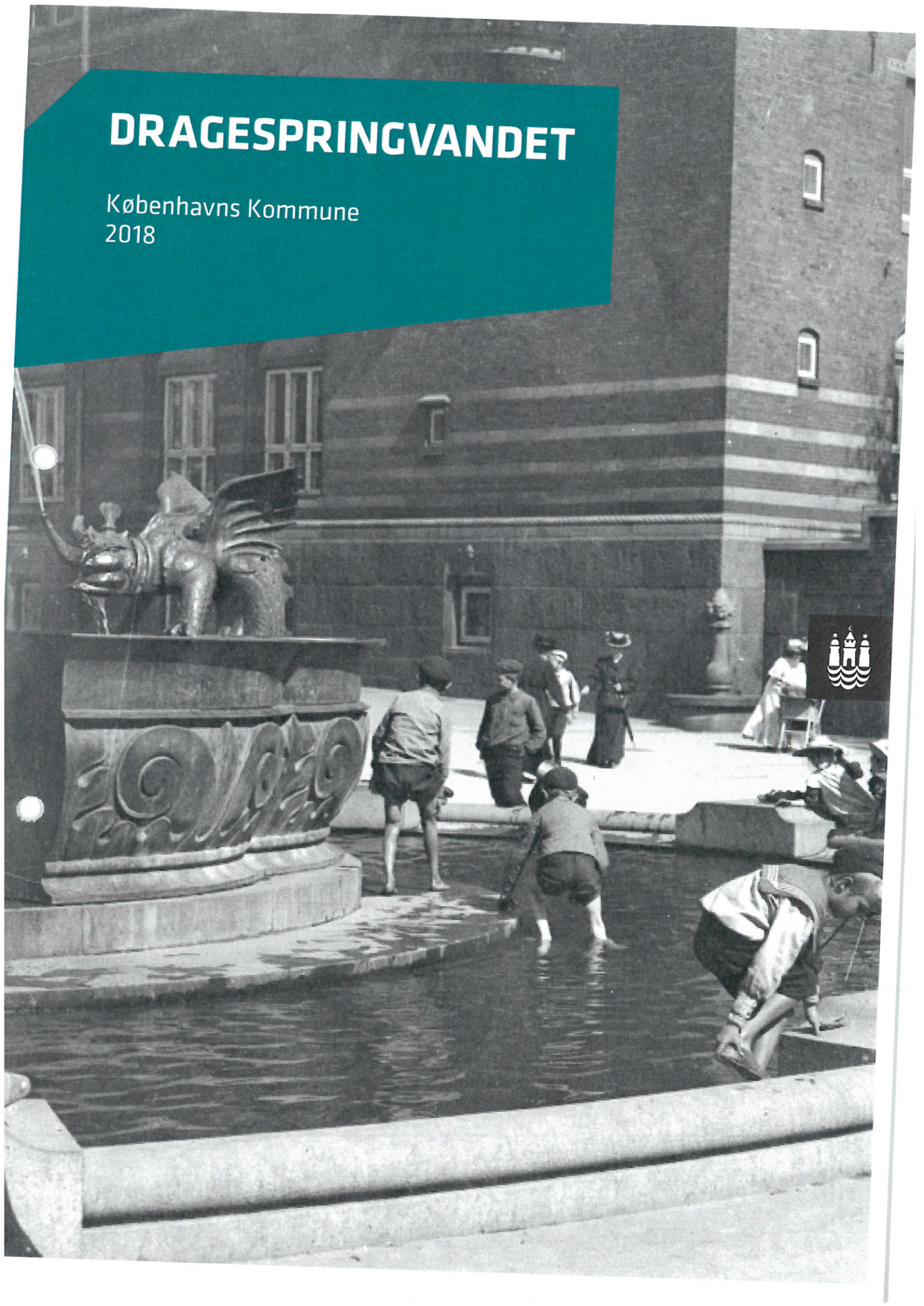
Indre by, City Rådhuspladsen

Tidligere afsatte midler

Der er ikke tidligere givet midler til formålet.

DRAGESPRINGVANDET

Københavns Kommune
2018

Dokumenttype

Teknisk rapport

Dato

2018-10-01

Udarbejdet af

Rambøll og
Københavns Kommune
Teknik- og Miljøforvaltningen

Foto

Forside "Dragespringvandet, år 1912" (foto Københavns Museum)
Bagside "Dragespringvandet, år 2018" (foto Rambøll)

TEKNISK RAPPORT

Forord.....	4
Monumentet Dragespringvandet.....	5
Dragespringvandets fortid.....	7
Nutidsbillede	8
Fremtid	11
Hvad omfatter projektet?.....	13
Drift og vedligehold efter flytningen	15
Budget	16
Udførelsesperiode	17
Resultat efter flytningen.....	18

BILAG

BILAG A: Dragespringvandet på Rådhuspladsen før og nu	20
BILAG B: Dragespringvandet i dag	22
BILAG C: Tegninger af eksisterende forhold.....	28
BILAG D: Planlagt fremtidig placering	30
BILAG E: Arkæologi.....	32
BILAG F: Driftserfaringer	35
BILAG G: Renovering af granit og bronze	37
BILAG H: Ledningsplan	40
BILAG I: Samlet budget	41

FORORD

Denne rapport beskriver de aktiviteter, der planlægges udført for at gennemføre projektet: Placering af Dragespringvandet og genetablering med dets ydre kumme inkl. de tekniske forhold forbundet med dette. Den tager udgangspunkt i kommunens forarbejde og politiske indstilling til Teknik- og Miljøudvalget for mødet afholdt den 7. november 2016 om Flytning af Dragespringvandet på Rådhuspladsen og plantning af træer.

Formålet er at belyse projektet ved hjælp af en nærmere beskrivelse og deraf følgende prissætning.

I rapporten er vist fotos af Dragespringvandet gennem tiderne. De fleste fotos stammer fra Københavns Museums billedsamling, og de er suppleret med fotos fra enkelte andre, primært private kilder.

Dragespringvandet med det ydre bassin, år 1923 (foto Københavns Museum)

MONUMENTET DRAGESPRINGVANDET

Siden 1904 har Dragespringvandet i forskellige udformninger stået et sted på Rådhuspladsen. I sin levetid er Dragespringvandet både blevet udbygget, indskrænket og flyttet. Nu planlægges endnu en flytning, og det er den, der beskrives her i rapporten.

Springvandet fungerede i sin tid som et samlingspunkt for voksne og børn, og selvom den ydre kumme ikke længere er en del af springvandet, har det stadig en stor tiltrækningskraft for mennesker på Rådhuspladsen.

OPGAVEN; PLACERING AF DRAGESPRINGVANDET OG GENETABLERING MED DETS YDRE KUMME INKL. DE TEKNISKE FORHOLD FORBUNDET MED DETTE.

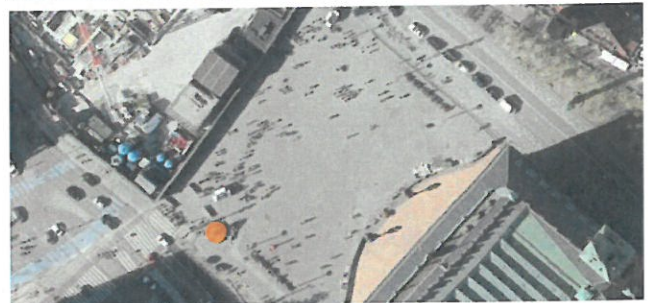

Dragespringvandet, år 1912 (foto Københavns Museum)

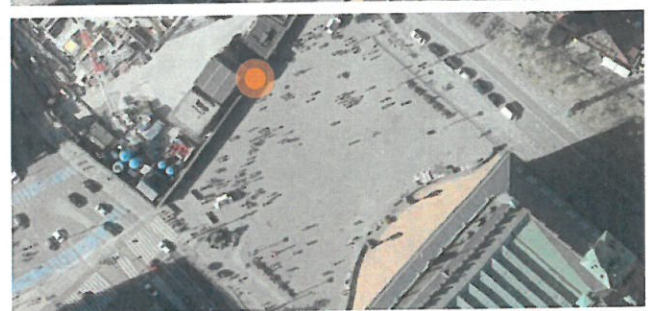
Rådhuspladsen i 1945.
Dragespringvandet på sin
oprindelige plads.
(foto Københavns Kommune)

Rådhuspladsen i 2018.
Dragespringvandet på sin
nuværende plads
(foto Rambøll Arcgis/ESRI)

Rådhuspladsen i 2018.
Dragespringvandet på sin
fremtidige plads
(foto Rambøll Arcgis/ESRI)

DRAGESPRINGVANDETS FORTID

Dragespringvandet blev oprindelig opført i forlængelse af Rådhushavens midterakse, som det kan ses i Bilag A: Dragespringvandet på Rådhuspladsen før og nu.

DET FØRSTE DRAGESPRINGVAND

Dragespringvandet blev udført efter et udkast af P.C. Skovgaard og Thorvald Bindsbøll fra 1889. Det var oprindelig tiltænkt Amagertorv. I 1904 blev der opstillet en bronzekumme med en dekoration inspireret af oldgræsk ornamentik. På kummens kant blev der anbragt tre vandspyende drager, lidt større end skitseret i projektet fra 1889. 'Spyttebakken', som kummen hurtigt kom til at hedde, blev opstillet på et lavt cirkelformet fundament af granit i to trin i forlængelse af Rådhushavens midterakse. Springvandet sprang første gang den 20. november 1904.

ÆNDRINGER

For at hindre, at vandstrålerne generede omgivelserne under blæst, vedtog Borgerrepræsentationen i 1908 at lade springvandet omgive af et lavt, ydre bassin med granitkant. Det var stadig Skovgaard og Bindsbøll, der leverede tegningen. Forslag om at sætte seks frugtkurve af bronze på den ydre bassinkant vandt ikke gehør og blev ikke udført.

I 1923 blev det besluttet at gøre Dragespringvandet helt færdigt, og den i 1889 foreslåede kæmpende drage og tyr blev opsat som midtergruppe. For ikke at klemme denne midtergruppe blev der lavet mindre udgaver af de tre drager på kummekanten, så de kom i overensstemmelse med det oprindelige projekt. Samtidig blev det ydre bassins granitkant som tidligere foreslået smykket med de seks frugtkurve af bronze anbragt på hver anden af de tolv stenkonsoller. Denne nye udgave af springvandet sprang første gang den 4. juni 1923.

FLYTNING

I 1954 blev Vestre Boulevard udvidet, og samtidig ændrede den navn til H.C. Andersens Boulevard. Det blev derfor nødvendigt at rykke springvandet ca. 25 m længere ind på pladsen, så det flugtede med Rådhusets sydvestlige hjørne. Der var ikke længere plads til det ydre bassin, som kom på magasin, indtil det i 1973 blev opstillet på Brønshøj Torv. Her stod det indtil 2001, da denne plads blev omlagt.

Flytningen på Rådhuspladsen i 1954 foregik ved at frigrave det samlede monument inkl. de omgivende to granittrin. Det blev klodset op på stålprofiler og rullet de 25 meter hen til sin nuværende placering. I forvejen var der på den nye lokalitet etableret det teknikrum, som stadig anvendes.

1954, Dragespringvandet flyttes ca. 25 m ind på Rådhuspladsen.

(foto Københavns Museum)

NUTIDSBILLEDE

DRAGESPRINGVANDET I DAG

Dragespringvandet på Rådhuspladsen består i dag af et hovedmonument af bronze: Kæmpende drage og tyr, omgivet af en kobberforet bronzekumme, hvorpå der sidder tre øgler. To granittrin omgiver den indre kumme hele vejen rundt.

Under springvandet er der et teknikrum, hvortil der er adgang via et dobbelt dæksel i belægningen.

Det ydre bassin er i dag opmagasineret. Det skal atter indgå som del af Dragespringvandet, når dette flyttes til den nye placering på Rådhuspladsen.

Detaljer ses i Bilag B: Dragespringvandet i dag

DRAGESPRINGVANDETS TILSTAND

Hovedmonumentet er utæt, både på grund af slid og fra samlinger med tærede bolte, og det skal derfor tættes.

Utæthederne betyder, at der løber vand ind i hovedmonumentet. Dette medfører vandspild, da det indsivede vand løber til kloak. Desuden ruster boltene i samlingerne mellem de enkelte bronzeelementer, fordi de konstant bliver udsat for vand, og betonen i teknikrummet bliver nedbrudt.

Den indre kumme er foret med et kobberkar. Karret er nittet sammen med kobbernitter og tætnet med blypakninger i samlingernes overlap. Der er konstateret utætheder med vandgennemsivninger i samlingerne.

TILSTAND AF TEKNIKRUM OG INSTALLATIONER

Det vurderes, at de nuværende installationer ikke kan genbruges i det nye teknikrum.

Rørføring, kabler og elektriske komponenter er af ældre dato og er begyndt at vise tegn på korrosion flere steder. Særligt er de gamle jernrør begyndt at korrodere, hvor de ikke er beskyttet af maling. Den høje fugtighed i teknikrummet har angrebet de tekniske komponenter, og de er også begyndt at korrodere.

DRIFTSERFARINGER

Springvandet er i brug fra 1. april til 1. november.

Oplysninger fra driftspersonalet om driften af det nuværende anlæg er lagt til grund for udformning af det nye teknikrum.

TIDSLINJE

fortid

Fontænen er udført i et samarbejde mellem Thorvald Bindsbøll og Joakim Skovgaard, og anledningen var en konkurrence om et monument til Amagertorv-Højbro Plads, som Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse havde udskrevet.

1

1904

Indre kumme med tre øgler opført i Rådhushaven

2

1908

Ydre bassin med granitkant tilføjet

3

1923

Hovedmonument med drage og tyr tilføjet

4

1954

Springvandet flyttet ca. 25 m ind på pladsen uden ydre bassin, da H. C. Andersens Boulevard blev udvidet

5

1973-2001

Ydre bassin opstillet på Brønshøj Torv

fremtid

Aktiviteter på nuværende lokalitet

1

Etablere byggeplads

2

Afbyrde forsyning

3

Demontere og bortkøre granitelementer

4

Demontere og bortkøre bronzeelementer

5

Optage belægning

6

Udføre miljøsanering i teknikrum

7

Retablere belægning

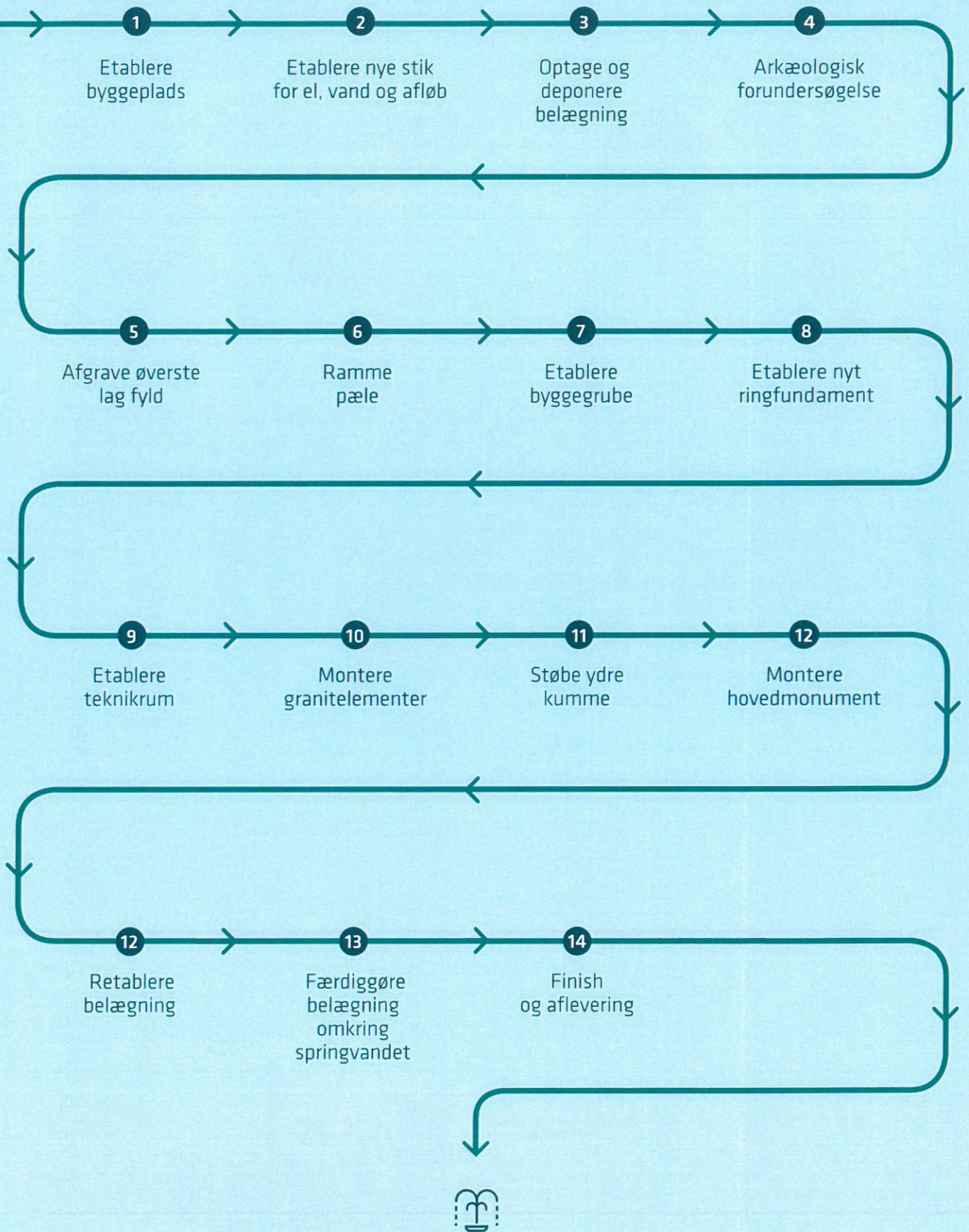
8

Afrigge byggeplads og fjerne indhegning

(foto Københavns Museum, Københavns Kommune, udlånt af David Arge Malberg og Rambøll)

Aktiviteter på ny lokalitet

FREMTID

HVAD SKAL PROJEKTET LEVE OP TIL?

Grundlaget for planlægning af flytningen af Dragespringvandet er følgende:

- Den politiske beslutning om Rådhuspladsens fremtid
- Nutidens krav til arbejdsmiljø og vandbehandling

DEN POLITISKE BESLUTNING FOR RÅDHUSPLADSENS FREMTID

Dragespringvandets nye placering er ca. 40 m fra den nuværende, i centerlinjen for rådhustrappen og ca. ud for Strøgets udmunding i Vester Voldgade nord for Rådhuspladsen. En planskitse med den fremtidige placering ses i Bilag D.

NUTIDENS KRAV TIL ARBEJDSMILJØ OG VANDBEHANDLING

Det nye teknikrum vil opfylde gældende bekendtgørelser, krav, normer og standarder for teknikrum og arbejdsmiljø. Det bliver et helt nyt teknikkammer med helt nye komponenter.

Der udføres mekanisk ventilation og konserveringsafugtning, så fugtniveauet kan reguleres. Der udføres nye elinstallationer med tilhørende tavle, tavlemateriel, kabling og stikdåser.

Vandbehandlingen sker i dag med et saltblødgøringsanlæg, og bakterier/algevækst holdes nede med klor. Den eksisterende mekaniske vandbehandling anbefales erstattet af et system, som er nemmere at vedligeholde.

Der skal etableres en kurv, som opfanger større dele, der smides i springvandet.

RENSNING AF VAND

Vandets kvalitet skal sikres ved opretholdelse af konstant filtrering, pH-regulering og evt. anvendelse af UV-reaktor eller andet egnet udstyr.

URENT VAND

PUMPE

MEKANISK
RENSNINGMIKROBIOLOGISK
RENSNING

PH-JUSTERING

RENT VAND

VANDTEKNIKKEN DESIGNES EFTER FØLGENDE KRITERIER:

- Alt vand i vandelementet recirkuleres. Recirkuleret vand skal løbe gennem filtre og rensningsudstyr.
- Tilført vand blødgøres.
- Der indbygges udstyr til sikring af vandkvalitet, således at bunden i vandelementets bassin altid er fri for kalkudfældning og algedannelse overalt.
- Indholdet af klorofyl-A i vandet må ikke kunne overstige en forud fastlagt grænseværdi ved almindeligt forekommende belastning.
- Vandet skal fremstå klart og appetitligt.

HVAD OMFATTER PROJEKTET?

DEN SAMLEDE PROCES

Arbejdet falder naturligt i følgende faser:

1. Forundersøgelser
2. Forberedende arbejder
3. Aktiviteter på nuværende lokalitet
4. Aktiviteter hos stenhugger og bronzestøber
5. Aktiviteter på ny lokalitet

FORUNDERSØGELSER

Jordbundsforhold

I den nationale database for jordbundsundersøgelser ses, at der er mellem 7 og 9 m ned til funderingsegne aflejringer i de nærmeste borer. Det betyder, at der skal regnes med behov for pælefundering af såvel den ydre ring, som hovedmonument og teknikrum.

Der er på grundlag af denne viden regnet med at ramme 20 pæle á ca. 15 meters længde. Pælene skal ikke have en stor bæreevne, så de behøver ikke udsættes for hård ramning.

Grundvand

Grundvandsspejlet skønnes, på grundlag af geohydraulisk viden om forholdene i området, at ligge i kote ca. +1,0. Det betyder, at der skal regnes med simpel lænsning, men ikke egentlig grundvandssænkning, fra byggegruben under udførelsen af arbejderne.

FORBEREDENDE ARBEJDER

Arkæologiske aktiviteter

Københavns Museum har oplyst følgende om området, hvortil Dragespringvandet planlægges flyttet:

- Det er et kulturarvsareal, og der har ligget en middelalderby på stedet.
- Der skal ikke søges dispensation til den planlagte flytning.
- Der kan ligge efterladte rester af bunkersanlæg.
- Der forventes at være rester af befæstningsanlæg og murværk fra middelalderbebyggelse.

Det kan være praktisk at gennemføre en 'Udvidet forundersøgelse' samtidig med, at entreprenøren starter arbejdet på stedet. Hvis der gøres arkæologiske fund, kan arbejdet blive stoppet midlertidigt for registrering.

Ledningsejere

Københavns Kommune har søgt ledningsoplysninger for Rådhuspladsen i Ledningsejerregisteret (LER). De modtagne ledningsoplysninger er gennemgået, og de omtrentlige placeringer er indtegnet på oversigtskort i Bilag I: Ledningsplan.

Miljøscreening/sanering

Forud for arbejdet med nedrivning af det eksisterende teknikrum skal der foretages miljøscreening for tungmetaller, asbest og PCB.

Nedrivning og ombygning forudsættes indledt med en miljøsanering, og specielt blyarbejder (tætning af nyt kobberkar) skal udføres sundhedsmæssigt forsvarligt.

Myndighedskrav

Teknikrummet ses som et bygværk, der er et midlertidigt arbejdssted og som skal reguleres under Bygningsreglementet.

En anden mulighed er at anvende kloakbekendtgørelsen som grundlag for design af det nye anlæg. Dette vil betyde en væsentlig forhøjelse af anlægsudgifterne, give optimale arbejdsforhold for driftspersonalet og dermed lavere driftsudgifter.

RÅDGIVERS YDELSER

Som grundlag for selve flytningen skal følgende udføres:

1. Planlægning af flytningen
2. Opmåling 3D-model af springvand og af fremtidig lokalitet
3. Myndighedsbehandling
4. Miljøscreening for miljøskadelige stoffer
5. Udbudsprojektering, udbud og kontrahering

AKTIVITETER PÅ NUVÆRENDE LOKALITET

På den nuværende lokalitet skal følgende aktiviteter gennemføres:

1. ETABLERE BYGGEPLADS

Omfatter indhegning omkring springvand og nedgangsdæksel, etablering af færdselsregulerende foranstaltninger, håndtering og bortskaffelse af affald, skurby, toilet, midlertidig el-, vand- og afløbsforsyning, midlertidig byggepladstavle. Byggeplads er inkl. ansøgning om gravetilladelse, også for fremtidig lokalitet. Område for etablering af byggeplads, herunder hvor der køres til og fra den fremtidige lokalitet (Vester Voldgade/H. C. Andersens Boulevard) og omfang for afspærringsplan mv. skal aftales og godkendes under hensyn til, at det er et særligt sted i byen med mange arrangementer. Adgang til Metroen skal sikres. Belægningen på Rådhuspladsen beskyttes med stålplader for kørsel til og fra springvandet og ved flytninger.

2. AFBRYDE FORSYNING

Omfatter at tømme anlægget for vand og at afbryde og fjerne stik for el- og vandforsyning.

3. DEMONTERE OG BORTKØRE GRANITELEMENTER

Omfatter at udlægge køreplader og afspærring, optage og deponere granittrin omkring indre kumme.

4. DEMONTERE OG BORTKØRE BRONZEELEMENTER

Omfatter evt. at tilpasse køreplader og afspærring og at demontere og bortkøre hovedmonument, øgler og indre kumme til bronzestøbers værksted.

5. OPTAGE BELÆGNING

Omfatter at optage og deponere flisebelægning og nedgangsdæksel over teknikrummet.

6. UDFØRE MILJØSANERING I TEKNIKRUM

Omfatter total miljøsanering inkl. affaldssortering af teknikrum, herunder:

- Demontere og fjerne alle el-, vand- og afløbsinstallationer
- Tilstøbe eller fjerne afløbsstik
- Perforere betonbunden i teknikrummet

7. RETABLERE BELÆGNING

Omfatter at tilfylde efter teknikrum, forberede for genbrug som plantebed og udlægge belægning efter monument og teknikrum.

8. AFRIGGE BYGGEPLADS OG FJERNE INDHEGNING

Der leveres og udlægges fliser og chaussesten på det område, hvorfra springvandet er fjernet. Københavns Kommune anviser belægningsmønster. Der udlægges midlertidig belægning, indtil materialer fra ny lokalitet kan indbygges.

AKTIVITETER PÅ NY LOKALITET

På den nye lokalitet skal følgende aktiviteter gennemføres:

1. ETABLERE BYGGEPLADS

Omfatter at afsætte den nye placering og at flytte indhegning og midlertidig byggepladstavle hertil.

2. ETABLERE NYE STIK FOR EL, VAND OG AFLØB

Omfatter at grave og tilslutte til forsyning samt føre stik frem til det fremtidige teknikrum.

3. OPTAGE OG DEPONERE BELÆGNING

Omfatter at optage og deponere flisebelægning på hele anlægsområdet. Materialer herfra anvendes til retablering ved springvandets oprindelige placering.

4. ARKÆOLOGISK FORUNDERSØGELSE

Omfatter udvidet forundersøgelse, der udføres af arkæologer fra Københavns Museum. Alle gravearbejder koordineres med Københavns Museum. Sker som samgravning, imens der anlægges.

5. AFGRAVE ØVERSTE LAG FYLD

Omfatter at afgrave og bortkøre ca. 30-50 cm grus/jord på hele anlægsområdet.

6. RAMME PÆLE

Omfatter at ramme ca. 20 stk. pæle, afhugge pæletoppe og bukke armering klar til indstøbning i fundament.

7. ETABLERE BYGGEGRUBE

Omfatter at etablere byggegrube uden om det fremtidige ydre bassin i dybde som det fremtidige teknikrum.

8. ETABLERE NYT RINGFUNDAMENT

Omfatter at grave rende og støbe nyt ringfundament i armeret beton, diameter ca. 14 m

9. ETABLERE TEKNIKRUM

Omfatter at udgrave for teknikrum, i armeret beton at udstøbe vandtæt bund, vægge og dæk og at levere og montere alle installationer og aptering.

10. MONTERE GRANITELEMENTER

Omfatter at levere fra depot og indstøbe granittrin omkring den indre kumme og granitkantelementer og sokler omkring det ydre bassin.

11. STØBE YDRE KUMME

Omfatter at insitustøbe det ydre bassin med en glat og smukt buet betonoverside.

12. MONTERE HOVEDMONUMENT

Omfatter fra bronzestøbers værksted at levere og montere hovedmonument, indre kumme og øgler

13. RETABLERE BELÆGNING

Omfatter at afrigge byggegrube, tilfylde jordfyld og grus og udlægge belægning med sten og fliser fra depot.

14. FÆRDIGGØRE BELÆGNING OMKRING SPRINGVANDET

Omfatter at indbygge nye granittrin og tilslutte belægning omkring den ydre kumme, herunder at levere og indbygge dæksel for adgang til teknikrum.

15. AFLEVERING

Omfatter at afrigge byggeplads og sætte springvandet i drift.

DRIFT OG VEDLIGEHOLD EFTER FLYTNINGEN

Der etableres et tidssvarende anlæg, som betyder et mindre behov for vedligehold i forhold til det hidtidige omfang.

Håndtering af klor til vandrensning tilstræbes minimeret eller helt undgået.

Almindeligt renhold af bassiner vil fortsat kræve dagligt eller hyppigt tilsyn. Da vandarealet med den ydre kumme bliver større, må der forventes større behov for oprensning.

BUDGET

Det samlede budget for flytning af Dragespringvandet er 11,5 mio. kr. ekskl. moms.

Grundlaget for budgettet fremgår af Bilag I.

UDFØRELSESPERIODE

Pladskrav til byggegrube mv. kombineret med trafikken over Rådhuspladsen betyder, at nyetableringen af springvandet på den fremtidige placering først kan ske efter afviklingen af Metrobyggepladsen.

NÅR PROCESSEN IGANGSÆTTES, SKAL FØLGENDE UDFØRES:

1. Forundersøgelser
2. Forberedende arbejder
3. Aktiviteter på nuværende lokalitet
4. Aktiviteter hos stenhugger og bronzestøber
5. Aktiviteter på ny lokalitet

Som en væsentlig del af de forberedende arbejder opstilles en detaljeret tidsplan for hele forløbet frem til, at Dragespringvandet kan indvies på sin nye placering.

En foreløbig vurdering er, at indvielsen vil kunne finde sted ca. et år efter igangsætning.

Der er en del usikkerheder forbundet med denne vurdering, herunder ikke mindst usikkerheden om, hvad arkæologerne finder i området.

Københavns Museum v. museumsinspektør Jane Jark Jensen beretter 9. marts 2018 følgende om Rådhuspladsens arkæologiske status:

"Ved udgravningerne til metroudgravningerne blev der fundet bebyggelsesspor samt spor af håndværk, der daterer sig tilbage til 1100-tallet. Og aktuelt udgraver Københavns Museum dele af en ukendt kirkegård på Rådhuspladsen, der sandsynligvis daterer sig tilbage til 1000-tallet. Pladsen har derfor gennem de senere år fået status som et område af allervæsentligste betydning i forbindelse med forståelsen af Københavns tidligste historie.

Københavns Museum anbefaler derfor udarbejdelse af et budget på et udvidet arkæologisk tilsyn, der indebærer udgravning af anlægget under vejledning og tilsyn af en arkæolog med løbende registrering af anlæg og fund." Læs mere i bilag E: Arkæologi.

RESULTAT EFTER FLYTNINGEN

Når Dragespringvandet er flyttet som beskrevet, vil det formål være nået, som er beskrevet i kommunens forarbejde og politiske indstilling til Teknik- og Miljøudvalget for mødet afholdt den 7. november 2016 om 'Flytning af Dragespringvandet på Rådhuspladsen'.

Både for selve monumentet og rent springvandteknisk gælder det, at projektets formål er at genskabe et Dragespringvand, som har det oprindelige format og desuden bliver en værdig og identitetsskabende med-spiller på Rådhuspladsen.

Springvandet placeres i en sigtelinje fra Strøget til Vesterbrogade, så springvandet tilpasses de naturlige ganglinjer over pladsen, og pladsen vil stadig opleves som et åbent rum. Springvandet vil orientere sig mod Rådhuset, og der skabes en tættere sammenhæng mellem bygning og springvand end i dag.

Flytning og genetablering af Dragespringvandet omfatter etablering af et nyt og tidssvarende underjordisk teknikrum samt terrænmæssige tilpasninger med trin, da det placeres på den skålformede del af pladsen. Hele monumentet og den ydre kumme kræver en afrensning, så det fremstår i ordentlig stand.

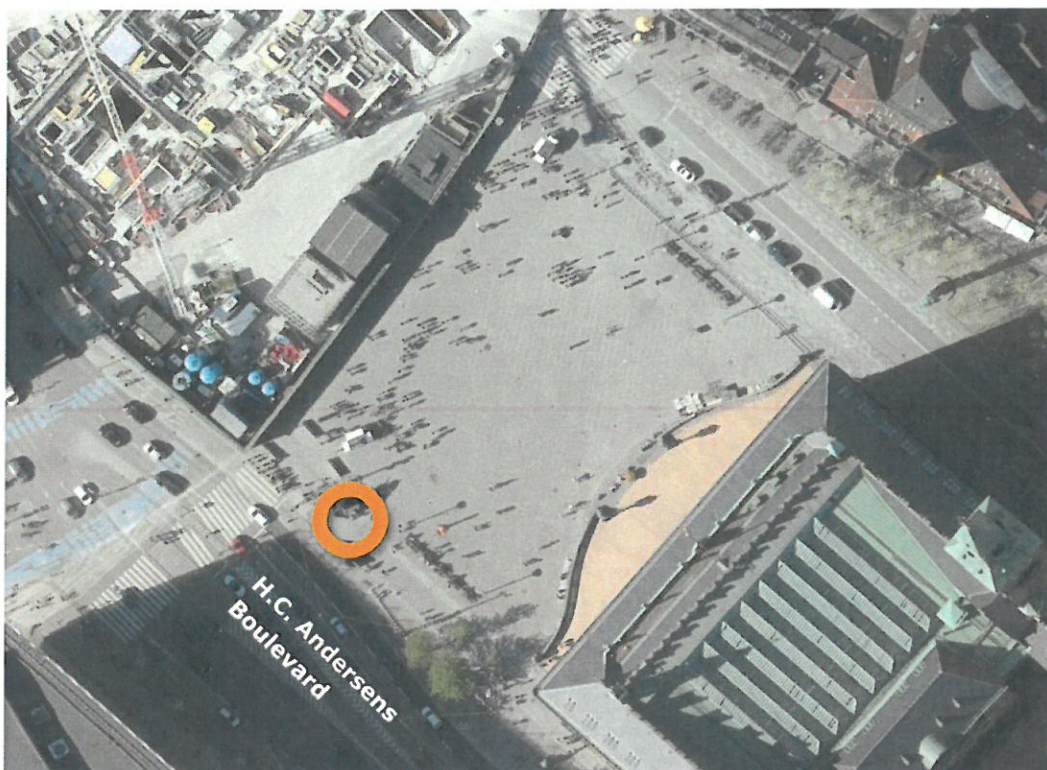
DRAGESPRINGVANDET

BILAG

BILAG A: DRAGESPRINGVANDET PÅ RÅDHUSPLADSEN FØR OG NU

Rådhuspladsen i 1945 Dragespringvandet på sin oprindelige plads, i forlængelse af Rådhushavens midterakse. De runde toppe på pladsen er nedgange til bunkers, bygget i 1944
Kilde: Københavns Kommune Københavnerkortet. Historiske kort

Rådhuspladsen 2018 Dragespringvandet på sin nuværende plads ved H.C. Andersens Boulevard. Den vestlige del af pladsen er midlertidigt indrettet som Metrobyggeplads
Kilde: Rambøll ArcGIS/ESRI

Rådhuspladsen 1954 Flytning af Dragespringvandet foregik ved at frigrave det samlede monument inkl. de omgivende to granittrin. Det blev klodset op på stålprofiler og på stålroller rullet de 25 meter hen til sin nuværende placering. Det ydre bassin blev opmagasineret.

(foto Københavns Museum)

BILAG B: DRAGESPRINGVANDET I DAG

Dragespringvandets nuværende placering, juni 2017

Hovedmonument med kæmpende drage og tyr

Indre kumme med ogle på kanten. Kummen er foret med et kobberkar

Inskription om finansieringen af Dragespringvandet 1901 og overdragelsen i 1904

Granittrin omkring Dragespringvandet

Adgang til teknikum via todelt dæksel

(foto Rambøll)

Fra nedgangen forer en gang hen til springvandskammeret

Arbejds- og vandinstallationer i springvandskammeret

Adgang (stige) og vandforsyning (flexrer) til hovedmonumentet fra springvandskammeret

Inde i hovedmonumentet ses, hvordan bronzeelementerne er boltet sammen af mange dele. Stålboltene er rustne på grund af vand, der trænger ind i samlingerne

(foto Rambøll)

Granitkantelementer til ydre bassin

Det ydre bassin er opmagasineret hos Københavns Kommune. Det består af 12 buede kantelementer og 12 sokler, heraf 6 granitelementer med påmonteret én såkaldt frugtkurv i bronze pr. element.

Der mangler 3 elementer: Sokkel uden frugtkurv.

Kantelementer for det ydre bassin

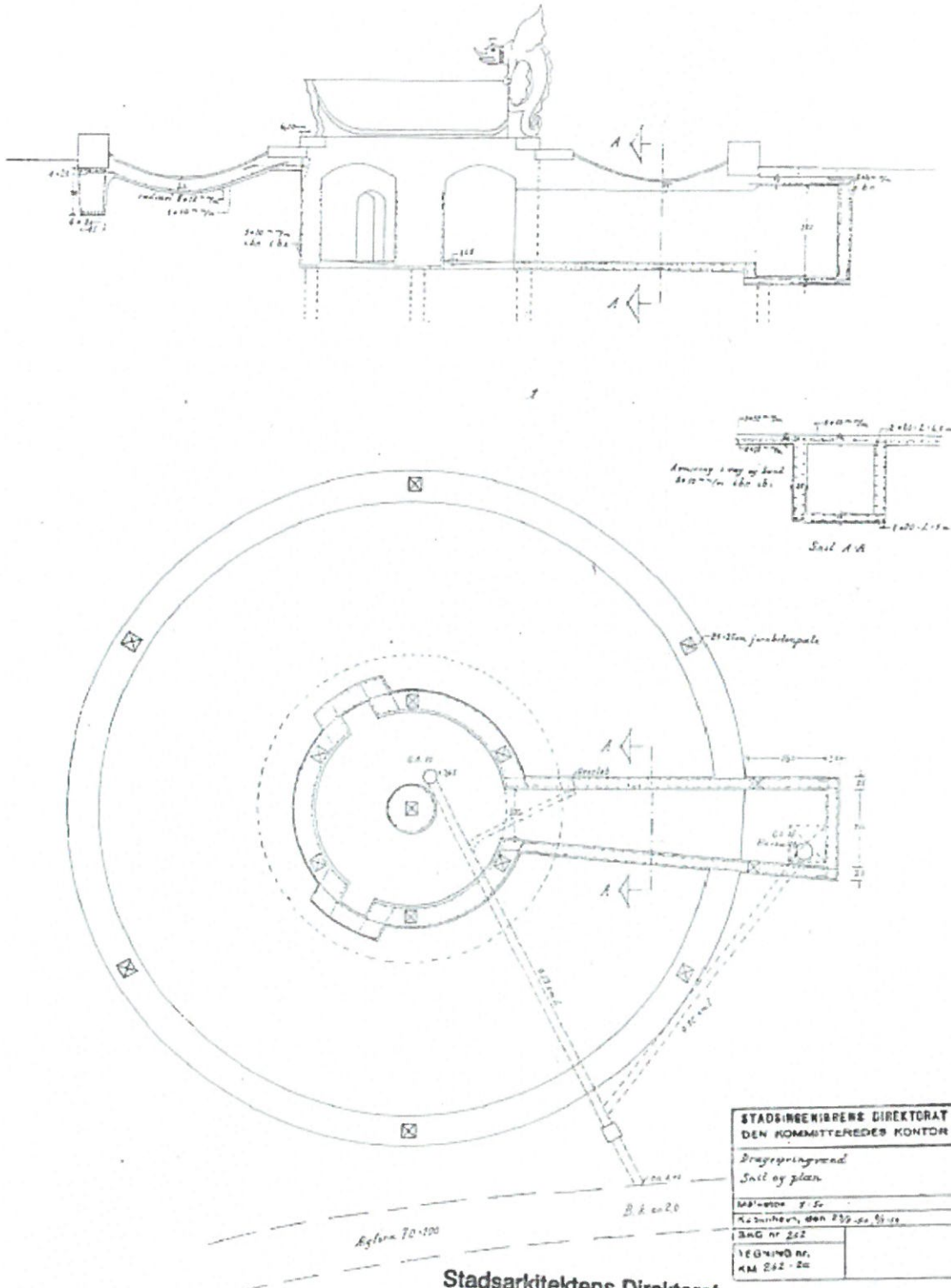

Sokler med frugtkurve

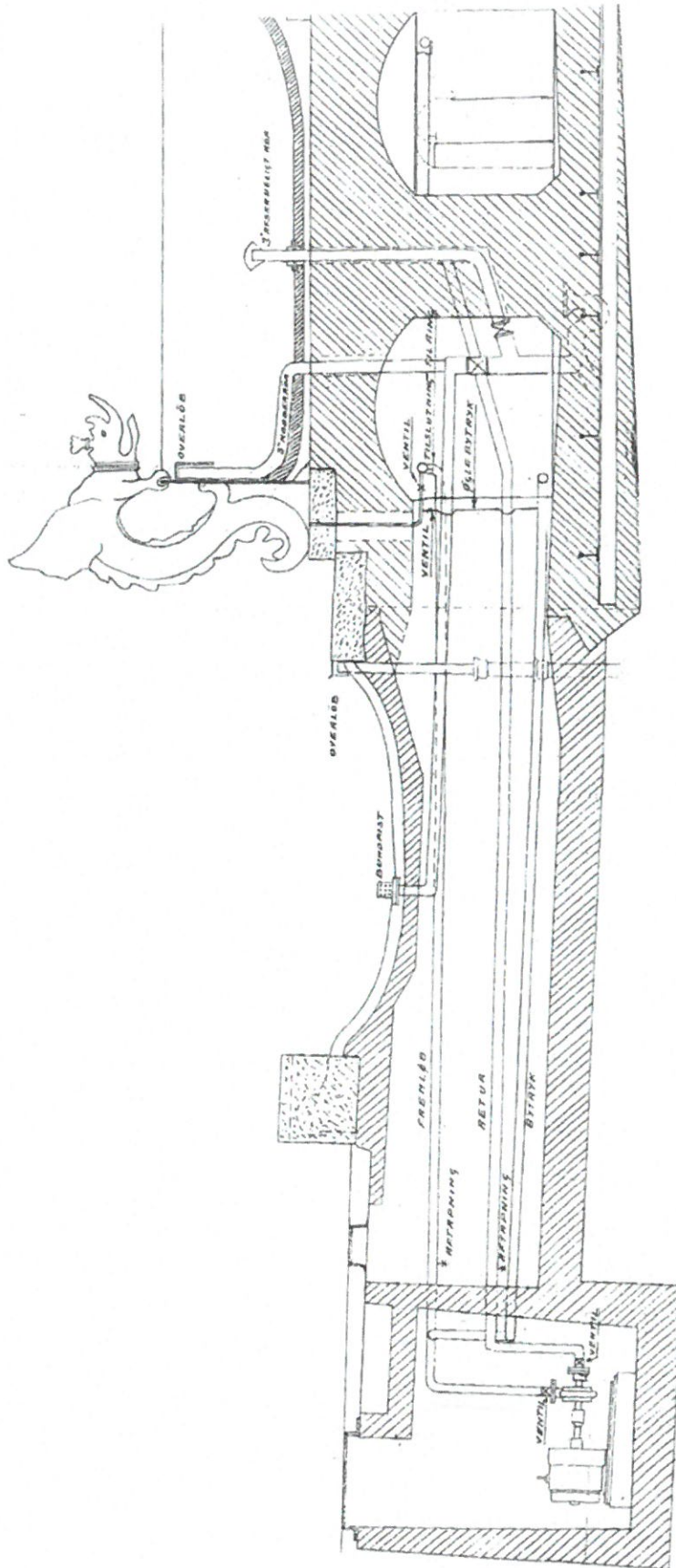
Kilde: Alle fotos i dette bilag er taget af Rambøll i 2017 og 2018

(foto Rambøll)

BILAG C: TEGNINGER AF EKSISTERENDE FORHOLD

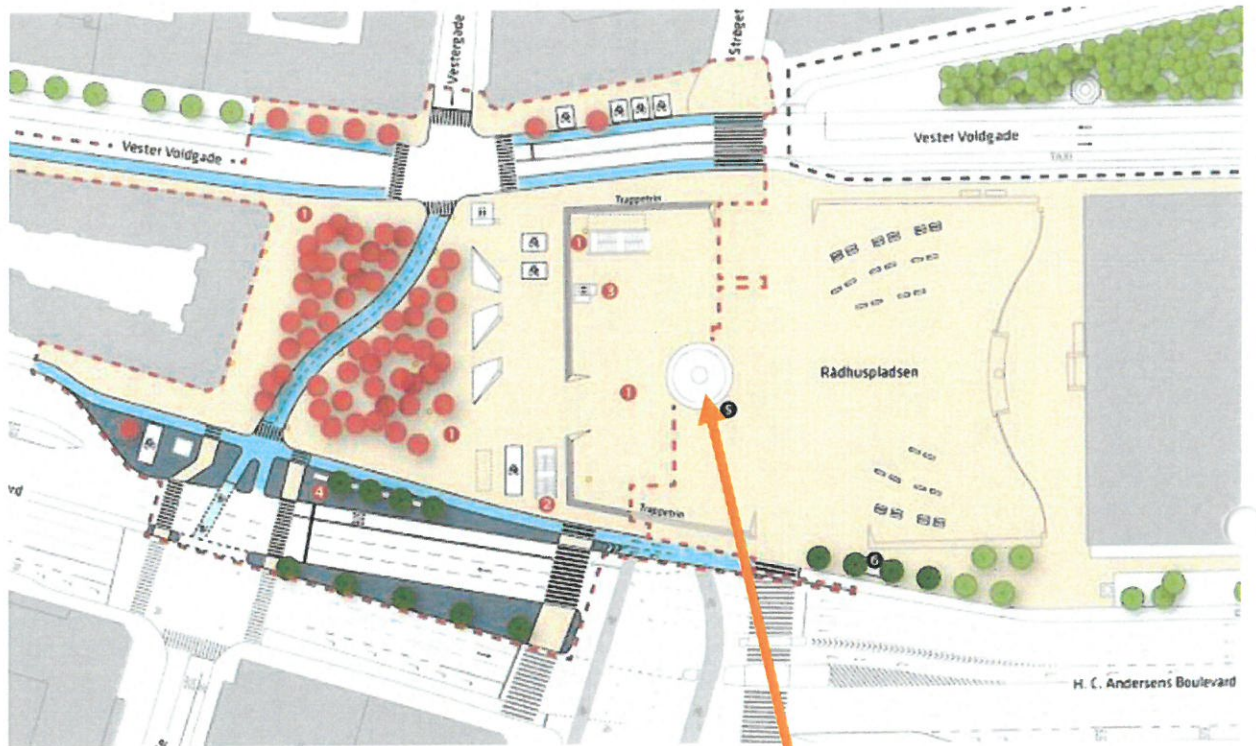

Stadsarkitektens Direktorat
 Afdelingen for bymiljø
 Njalsgade 15 2300 København S
 Telefon 33 66 30 26 Fax 33 66 71 25

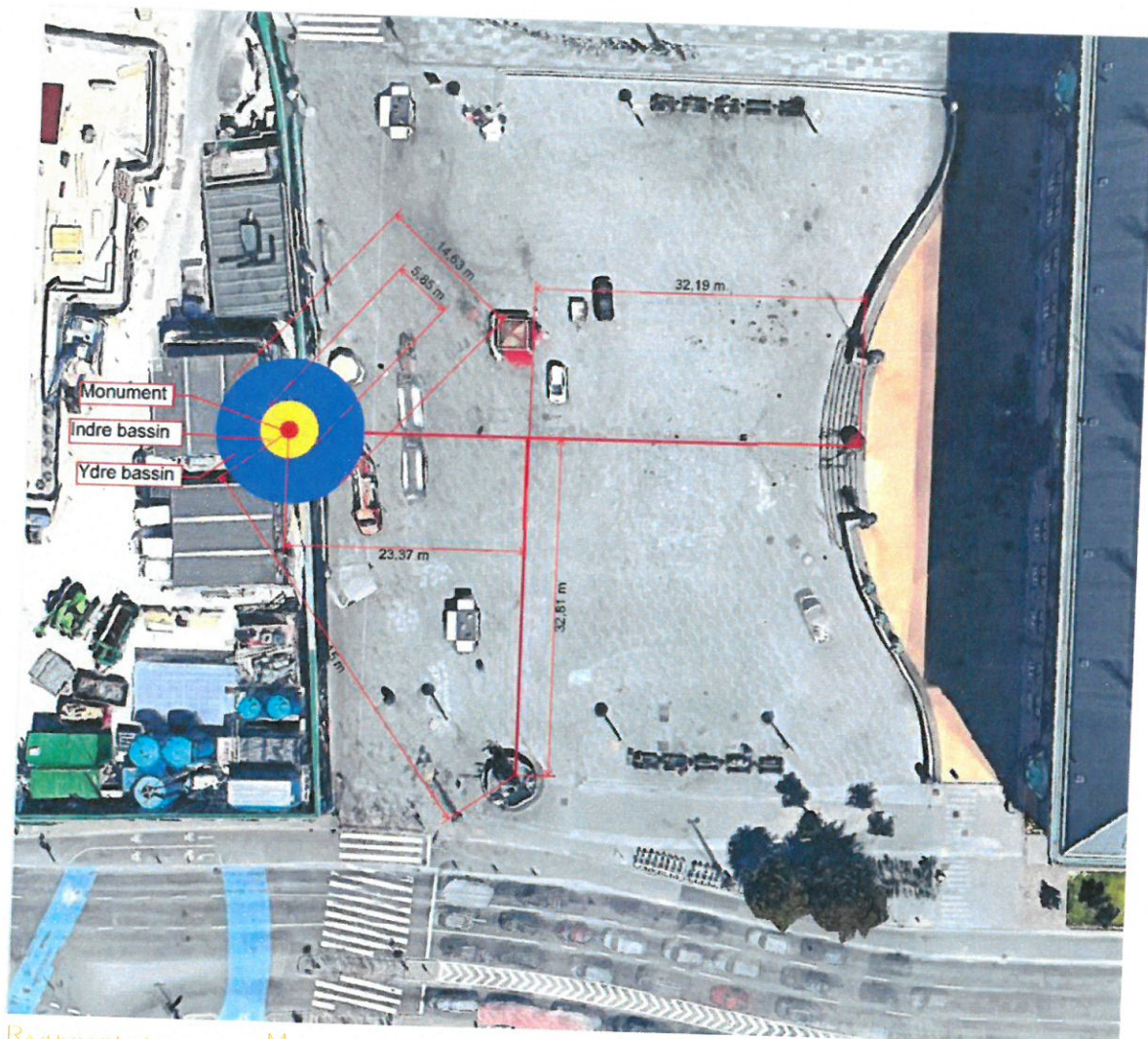
Snit med installationer, dateret 1954
 Københavns Kommune Stadsingeniørens Direktorat

BILAG D: PLANLAGT FREMTIDIG PLACERING

----- Afgrensning af metroskakten

Københavns Kommunes plan for Rådhuspladsen med den planlagte nye placering af Dragespringvandet

Rådhuspladsen med Metrobyggeplads og den planlagte nye placering af Dragespringvandet i rådhusets centerlinje. Når flytningen sker, vil Metrobyggepladsen være afriqget

BILAG E: ARKÆOLOGI

Dette bilag omfatter en udtalelse fra Københavns Museum, dateret 9. marts 2018, og tilhørende Figur 1, 2, 3 og 4, som der henvises til fra teksten.

En kort udtalelse

I forbindelse med flytning og nyetablering af Dragespringvandet på Rådhuspladsen (Fig. 1), København K har Københavns Kommune, Teknik- og Miljøforvaltningen bedt om en udtalelse fra Københavns Museum i forbindelse med anlægsarbejdet.

Rådhuspladsen har i dag, som tilbage i historien, en central placering i byen. Pladsen har været placeringen for byen vestlige indgangspunkt gennem hele befæstningshistorien (1200-1800-tallet), og området rummer mange levn af de forskellige faser af denne befæstning; volde, voldgrave, bastioner m.m. På kortene Fig. 2 og 3 ses den nye placering af Dragespringvandet placeret på henholdsvis et rekonstrueret kort over befæstningen i 1500-tallet samt et kort fra 1870. Der er dog en del usikkerheder forbundet med brug af ældre kort om end de giver en indikation af placeringen.

Derimod har Københavns Museum i forbindelse med udgravningerne på Rådhuspladsen ved anlæggelsen af den nye metrostation i 2011 fundet en del anlæg fra bl.a. befæstningen (Fig. 4), der kan give os en bedre indikation af, hvor placeringen af springvandet vil ramme. Den indmålte grønne markering er voldgrav fra Christian den 4.s voldgrav, der anlægges omkring bastionen, der ses markeret som en mørkegrøn plamage. Hvor bred denne voldgrav er, vides ikke. Den er markeret som at brede sig ud over området for det kommende springvand, men der er stor usikkerhed forbundet med dette. Der kan derfor være mulighed for at anlægsarbejdet vil ramme ned i denne voldgrav eller på ydersiden af samme. Vil anlægsarbejdet ramme kanten eller ydersiden af voldgraven, vil der være yderligere være mulighed for at berøre ældre anlæg på området. Ved udgravningerne til metroudgravningerne blev der fundet bebyggelsesspor samt spor af håndværk, der daterer sig tilbage til 1100-tallet. Og aktuelt udgraver Københavns Museum dele af en ukendt kirkegård på Rådhuspladsen, der sandsynligvis daterer sig tilbage til 1000-tallet. Pladsen har derfor gennem de senere år fået status som et område, af allervæsentligste betydning i forbindelse med forståelsen af Københavns tidligste historie.

Københavns Museum anbefaler derfor udarbejdelse af et budget på et udvidet arkæologisk tilsyn, der indebærer udgravning af anlægget under vejledning og tilsyn af en arkæolog med løbende registrering af anlæg og fund. Såfremt der ved dette arbejde fremkommer væsentlige og velbevarede arkæologiske levn, vil der blive indstillet til et egentligt udgravningsbudget og dermed en arkæologisk udgravning.

9/3 2018

Jane Jark Jensen

Museumsinspektør, Københavns Museum

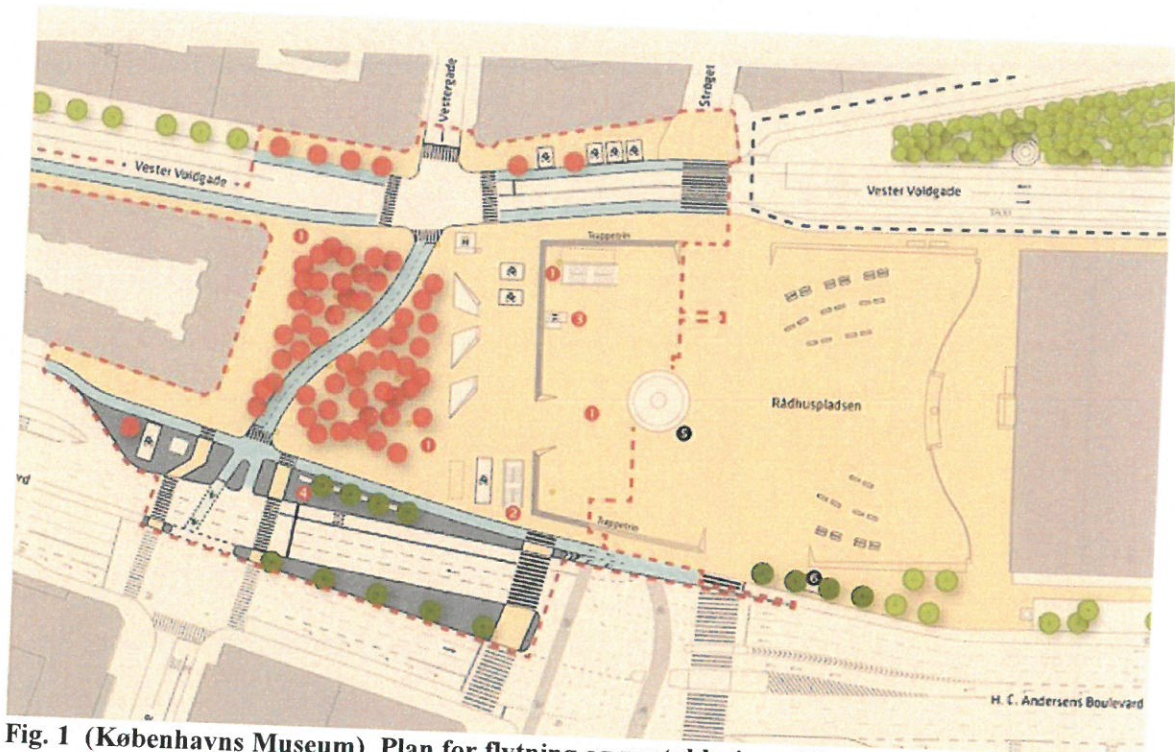

Fig. 1 (Københavns Museum) Plan for flytning og nyetablering af Dragespringvandet på Rådhuspladsen

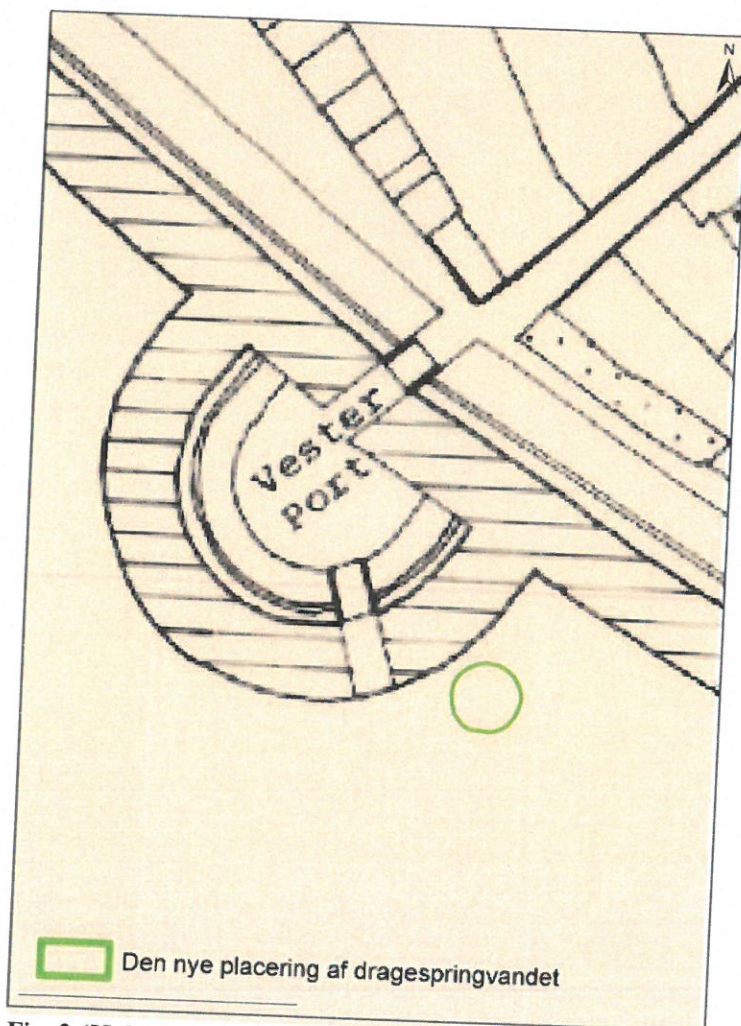

Fig. 2 (Københavns Museum) Rekonstrueret kort over befæstningen i 1500-tallet

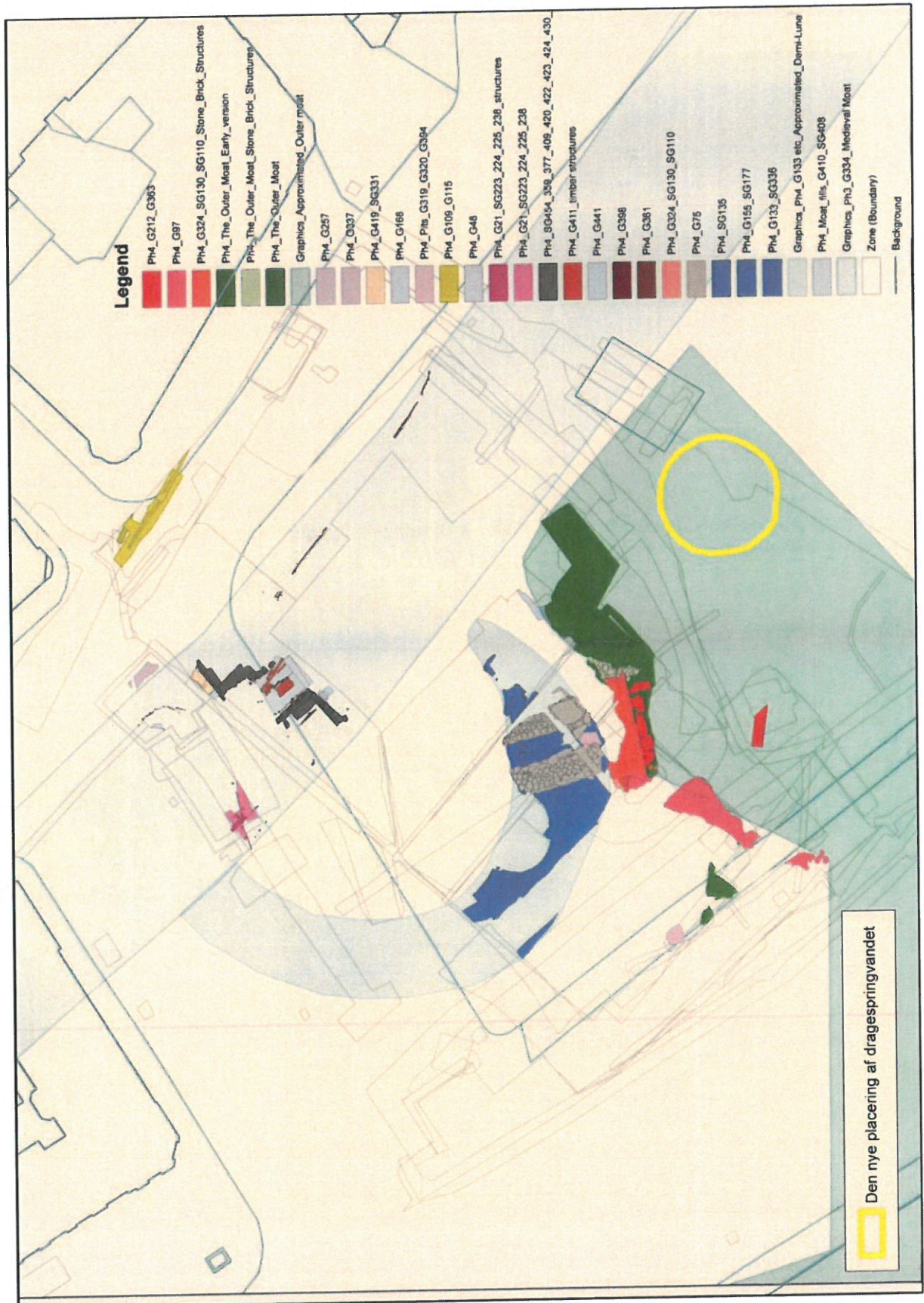

Fig. 4 (Københavns Museum) Anlæg fra bl.a. befæstningen, fundet af Københavns Museum i 2011 i forbindelse med udgravningerne på Rådhuspladsen ved anlæggelsen af den nye metrostation

BILAG F: DRIFTSERFARINGER

Problematikker ved udformningen af det tekniske bygværk og den daglige drift af springvandet:

- Bygværket opfylder ikke gældende krav, regler og normer for arbejdsmiljø. I dag er der ikke ståhøjde i bygværket, og derfor udføres driftsarbejder i forbindelse med det vandtekniske i dårlige arbejdsstillinger.
- Adgangsforholdene til bygværket er vanskelige og sker igennem et todelt brønddæksel via en stejl, fastmonteret stige.
- Der er en meget høj luftfugtighed, bl.a. grundet utætheder i hovedmonumentet. Dette er særlig hårdt for det tekniske materiel, og det skaber grobund for bakterie- og svampevækst.
- Rørsystemet i bygværket består af mange forskellige materialer som bør skiftes, så de er udført i samme materiale og derved har samme elektriske potentiale.
- Rørføringen for vand i hovedmonumentet er udført med mange samlinger, og dette øger risikoen for lækager.
- Belysningen i teknikrummet er begrænset og opfylder ikke gældende lovgivning. Der er mørkt i flere dele af bygværket, så det er nødvendigt at medbringe ekstra lys.
- For at holde vandet rent bruges der klor i en 20 % blanding. I dag sker påfyldning af klor ved, at der anbringes en dunk med klor på terræn, og via en vandslange og hævertvirkning fyldes klor på anlægget i teknikrummet. Det er dog også nødvendigt at bære dunke ned i teknikrummet.

(foto Rambøll)

otte dyser til monument

Der er et større vedligeholdelsesarbejde forbundet med at rense de eksisterende finfiltre, da det skal gøres manuelt og individuelt for hver dyse.

Oplysninger fra tidligere driftspersonale

Fra tidligere driftspersonale er oplyst følgende erfaringer (citat):

"Tidligere sprang der vand ud af munden på dragerne, dette blev stoppet på grund af utætheder og er ikke blevet repareret på grund af planerne om flytning, og fordi vandet ved den mindste vind bliver skubbet ud over Rådhuspladsen. Det ser ellers godt ud, når det kører, og der springer nu atter vand ud af dragerens mund.

Hvis man står inde i figuren, kan man se lys i figursamlingerne og ved dyserne. Her løber vandet ind i en jævn strøm, og det er det, man kan se i midtersoklen.

Vi har tidligere fyldt huller og revner ud med sanitetskit. Hvis det gøres, når figuren er tør, holder det et stykke tid. Det er nemt, hurtigt og billigt, men er naturligvis ikke nogen langtidsholdbar løsning.

Hvis man bruger silikone, skal man være opmærksom på, om det indeholder syre, som skader bronzen, som figuren er lavet af. Vi prøvede for nogle år siden med silikone, men det holdt ikke og er vanskeligt at rengøre, når der skal tættes igen. Sanitetskit kan nemt trykkes på plads igen. Det tager kun et øjeblik, hvis man kan komme op i figuren!

Der er anvendt stålbolte til at samle figuren med. De er godt tærede og bør udskiftes, men det er nok ikke så nemt.

Til orientering sidder der helt nede i bunden mellem karret og figuren en silikonefuge. Den skal man være opmærksom på, når der spules i karret. Den kan ikke ses, fordi der altid står vand over den."

Oplysninger fra aktuel drift

Ca. 1 gang om ugen (nogle gange flere) renses grovfilter i bassin, og der fjernes større fremmedlegemer med net. Dernæst inspiceres alle dyser, da disse har vist sig at tilstoppe, særligt dyser på toppen af hovedmonumentet, hvor der findes et mindre kar. Her bader fugle, og deres efterladenskaber tilstopper dyserne. Dernæst tjekkes vandstand, og hvis denne er lav, reguleres der på pressostat, der efterfyldes salt til blødgøringsanlæg, grovfilter og finfilter i teknikrum renses. Monument damprens ca. en gang om året fra bomlift.

Selvom vandet blødgøres, kommer der aflejringer på overfladen af granitten. Der er behov for at lave en analyse af, hvilke aflejringer der kommer på monumentet.

I fremtiden ønskes af hensyn til driftsikkerheden en simpel opbygning af installationerne med komponenter af god kvalitet.

(foto Københavns Museum)

Duer bader i mindre kar på hovedmonumentet

Vand- og elforbrug

Både vand- og elforbrug er temmelig konstant hen over sæsonen.

Der forbruges minimum 1,2 m³ vand pr. dag i driftsperioden og ca. 6 kWh el pr. dag.

BILAG G: RENOVERING AF GRANIT OG BRONZE

Aktiviteter for stenhugger

Følgende stenhuggerarbejder udføres:

1. Optage og deponere samt afrense granittrin omkring indre kumme
2. Fragte til værksted samt afrense deponerede granitelementer fra ydre bassin.
Alle flader, som skal støbes igen, skal være helt rene.
3. Udbedre de få større skader med fyringer.
4. Producere tre nye sokkelementer af Moseløkkegranit (uden frugtkurve) til ydre bassin
5. Producere nye trinelementer, 1-2 trin til optagning af terrænspring, således at monumentet falder smukt ind i terrænskålen og bliver et byrumsmøbel.
Bredde ca. 40 cm, hele vejen omkring ydre kumme, i alt ca. 40 løbende meter.
6. Lever og opsætte alle granitelementer på den nye lokalitet, koordineret med genopsætning af bronzeelementerne. Udstøbning med vandsikring (Bentonit bånd).

Til orientering for dimensionering af pælefundering: Vægten på granitelementerne tilsammen er ca. 40 tons.

Principper for istandsættelse af granit

Rambøll og Københavns Kommune vurderer, at der er tale om en Moseløkke granit fra Bornholm med store sorte glimmerkorn (biotit).

Figur 1 Foto af Moseløkke granit, reference: Zurface

Erfaringer viser, at man skal være meget varsom med, eller ligefrem undgå, at afrense overfladerne for snavs, kalkudfældninger, mørtelrester og graffiti med opløsninger som indeholder kraftige syrer eller baser. Det skyldes at der kan være en risiko for misfarvninger, hvis granittens indhold af jernholdige mineraler (såsom pyrit og biotit) bliver angrebet af væsker med højt eller lavt pH.

Beskrivelse fra bronzestøber

Bronzestøber Peter Jensen har leveret denne beskrivelse med overslag for aktiviteter for alle bronzedele:

Vi har besluttet os for at transportere Dragespringvandet i 3 dele (ekskl. inderkummen, som skal fornys):

- Figurgruppe med tyr og drage 1 del
- Konsol under figurgruppe 1 del
- Yderkummen med drager (løftet med 9 i borede øjer i kummekanten) 1 del

Nedenstående er opgavens hovedpunkter:

1. Demontering og transport til opbevaringssted
2. Pladsleje i alarmsikret område
3. Afrensning med lavablæsning, børstning og genpatinering
4. Diverse reparationer
5. Fremstilling af nyt inderkar – 2 muligheder, hhv. A og B
6. Transport til Rådhuspladsen, genopstilling, samling af dragespringsvandet
7. Transport- og løftforsikring

Uddybelse af hovedpunkter:

1. Adskiller midterdel af springvandet i 2 dele, yderkarret transporteres samlet, inderkarret i kobberplader demonteres (skal ikke genbruges, da det er for slidt og utæt)
Pris kr. 218.000,00
2. Pladsleje i alarmsikret område (til opbevaring og arbejdsområde)
Pris pr. måned kr. 9.100,00 = pr. år kr. 109.200,00
3. Afrensning af bronzeoverflade for kalk og anden belægning med lavablæsning, blank børstning af afrenset bronzeoverflade, samt patinering af bronze til oprindeligt udtryk.
Pris kr. 417.000,00
4. Diverse reparationer – udvendige svejsning af tyndslidte områder, samt reparation af huller mm., indvendig; skifte rustne bolte, møtrikker, samt fjerne rustent jern.
Pris kr. 200.000,00
5. Mulighed A:
Fremstille nyt inderkar med samme teknik som det oprindelige i kobberplader – falset, tappet, loddet, nitte sammen, pakket med blypakninger.
Pris kr. 2.700.000,00

Mulighed B:
Fremstille nyt inderkar med nutidig teknik, svejsning mm. i kobber- eller tinbronzepalader
Pris kr. 1.600.000,00
6. Transport til Rådhuspladsen, genopstilling, samling af Dragespringvandet
Pris kr. 327.000,00 + moms
7. Transport- og løftforsikring på opgaven anslås til at koste kr. 400.000,00
- dette er ikke indregnet i tilbuddene, da der findes flere muligheder som bør drøftes.

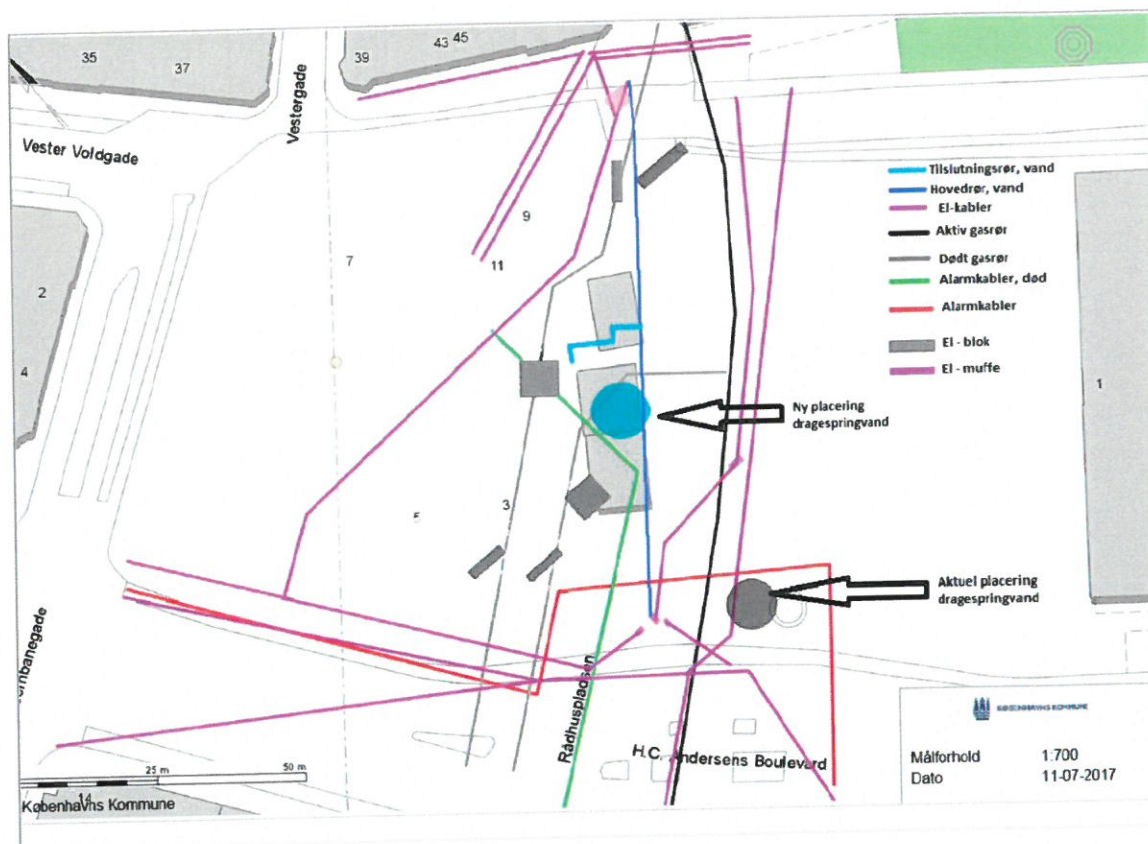
Note: I det samlede budget for flytningen indgår Mulighed 5. B.

Supplerende aktiviteter

Ud over de aktiviteter, der er beskrevet ovenfor, er følgende indeholdt i de budgetterede arbejder for stenhugger og bronzestøber:

- Opmåling af monumentet
- Registrering af skader
- Afrensning af de seks frugtkurve, som er deponeret
- Nye kobberrør monteres i hele monumentet og i øglerne, klar til at tilkoble flexslanger
- I bunden af indre kumme etableres et aftag (lille rør) til en tryktransducer.

BILAG H: LEDNINGSPLAN

Plan, der viser ledningsejernes oplysninger om eksisterende ledninger og kabler under Rådhuspladsen

Når der skal graves, vil ledningsejerne blive inddraget.

Københavns Kommune har søgt ledningsoplysninger for Rådhuspladsen i Ledningsejerregisteret (LER). På baggrund af søgningen er modtaget tilbagemelding og ledningsoplysninger fra følgende ledningsejere:

- Citelum
- Interne ledninger (belysning og signalanlæg)
- HOFOR bygas
- HOFOR spildevand
- HOFOR vand
- HOFOR fjernvarme + fjernkøling
- HOFOR sø og vandløb
- Hovedstadens Beredskab
- Metroselskabet/CMT
- Nianet
- Radius
- TDC
- Telia
- Global Connect

BILAG I: SAMLET BUDGET

Budgettet omfatter etableringsomkostninger i forbindelse med den planlagte flytning og istandsættelse af Dragespringvandet og det ydre bassin.

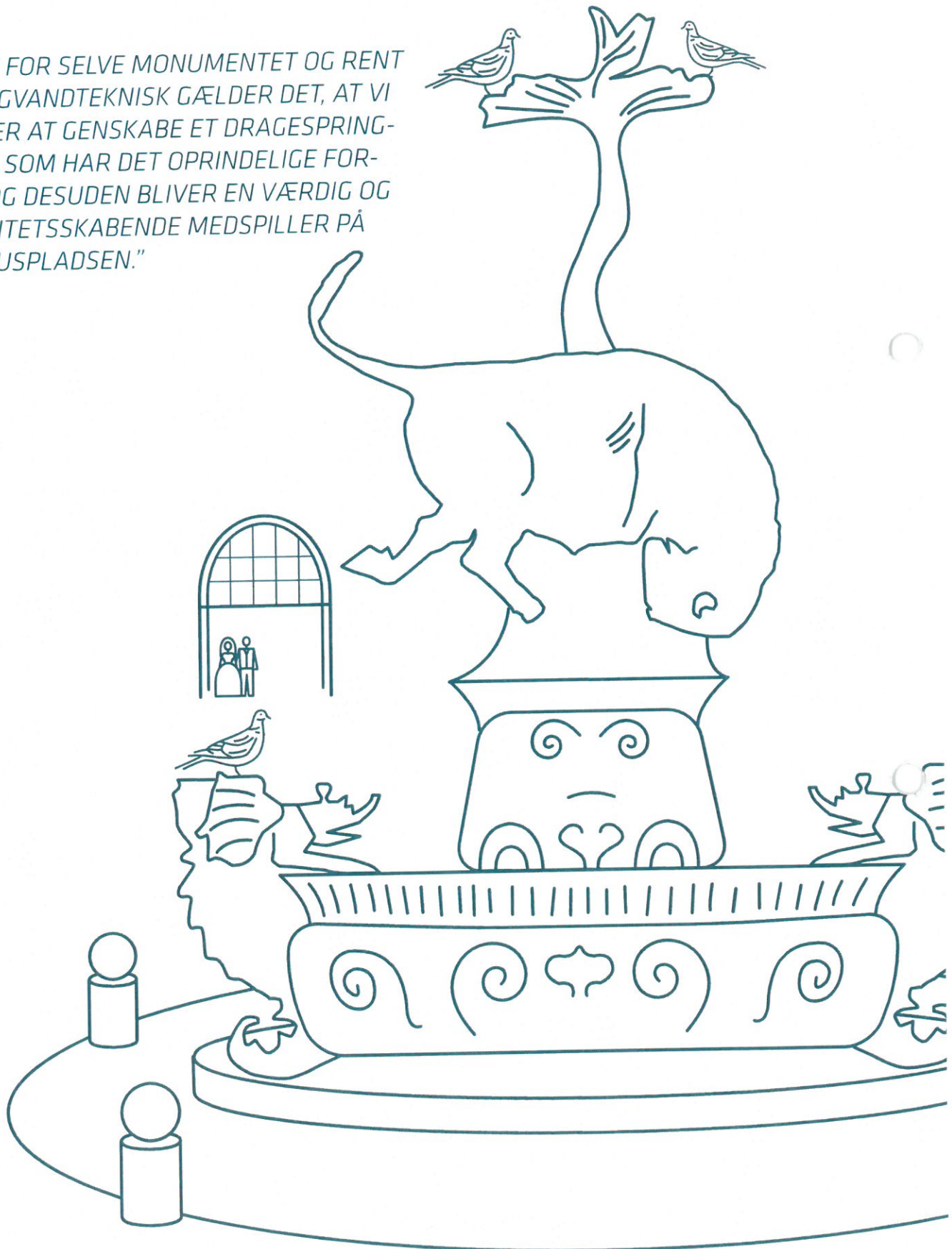
Emne	Prævedværet kr./stk./m ² /m ³	Kommentarer
Forberedende arbejder		
Planlægning af processen Myndighedsbehandling Opmåling, 3D-model af springvand og afsætning af fremtidig lokalitet Finde afgreningspunkt for stik til el, vand og afløb Miljøscreening for miljøskadelige stoffer Udbudsprojektering, udbud, kontrahering, fagtilsyn	2.000.000	
Gravetilladelse og råden over vejareal: Nuværende lokalitet: 152 x 30 dage x 16 enheder: Ca. 75.000 kr. Fremtidig lokalitet: 152 kr. x 120 dage x 34 enheder: Ca. 625.000 kr.	700.000	Afgiften er pr. påbegyndt 15 m ² pr. dag: 152 kr. Der opkræves for alle ugens 7 dage
Byggepladsskilt: Pænt skilt, plancher af monumentet og historien, som ophænges på byggepladsskur/andet sted ved arbejdspladsen	60.000	Levering, opsætning, flytning til ny lokalitet og nedtagning
København Museum Arkæologisk forundersøgelse og efterfølgende undersøgelser mens der graves ud for teknikrummet	500.000	Meget usikkert overslag
Aktiviteter på nuværende lokalitet		
Etablere og drive byggeplads med indhegning omkring springvand og nedgangsdæksel inkl. håndtering og bortskaffelse af affald	40.000	Ca. 250 m ² i 30 dage
Afbryde og fjerne eksist. stik for el- og vandforsyning, tømme anlægget for vand	50.000	
Udlægge og fjerne køreplader	25.000	
Optage og deponere granittrin omkring indre kumme	15.000	
Demontere og bortkøre bronzeelementer: Evt. tilpasse køreplader og afspærring Demontere og bortkøre hovedmonument, øgler og indre kumme	-	Inkluderet i samlet pris for bronzestøber, se nedenfor
Optage og deponere belægning over eksisterende teknikrum	50.000	
Udføre miljøsanering inkl. affaldssortering af teknikrum, herunder: Demontere og fjerne alle el-, vand-	200.000	Hvis det vælges at fjerne de eksisterende

Elevne	Præcisering af værdi	Kommentarer
og afløbsinstallationer, tilstøbe eller fjerne afløbsstik, perforere bunden af teknikrummet og genanvende som plantebed.		betonkonstruktioner under terræn, vil der blive en meromkostning på ca. 700.000 kr.
Tilfylde efter teknikrum med stabilgrus inkl. komprimering	100.000	
Midlertidig belægning efter monument og teknikrum, afrigge byggeplads og indhegning	100.000	
<p>Stenhugger:</p> <p>Afrensning eksisterende elementer, oplagret på Københavns Kommunes lagerplads. Optage og afrensning deponerede granittrin fra omkring indre kumme. Udbedre de få større skader med fyringer.</p>	150.000	Baseret på overslag fra stenhugger
Producere tre nye sokkelementer	150.000	Overslag fra stenhugger
<p>Bronzestøber:</p> <p>Demontering og transport til opbevaringssted Pladsleje i alarmsikret område Afrensning med lavablæsning, børstning og genpatinerings Diverse reparationer Fremstilling af nyt inderkar af kobber Transport til Rådhuspladsen, genopstilling, samling af dragespringsvandet Transport- og løftforsikring Opmåling mv.</p>	3.000.000	Baseret på overslag fra bronzestøber.
Aktiviteter på ny lokalitet		
Alt gravearbejde skal koordineres med arkæologer fra Københavns Museum	100.000	Omkostninger til stilstand for entreprenøren
Etablere, drive og afrigge byggeplads og indhegning inkl. håndtering og bortskaffelse af affald	250.000	Ca. 500 m ² i 120 dage
Etablere stik for el, vand og afløb Inkl. tilslutningsafgifter	50.000	Dyrere hvis der er mange hindringer i jorden der skal håndteres
Optage og deponere belægning	150.000	Ca. 500 m ²
Afgrave og bortskaffe øverste lag fyld	50.000	Ca. 300 m ²
Ramme eller bore pæle, afhugge pæletoppe og bukke armering klar til indstøbning i fundament	300.000	Ca. 20 stk. pæle
Etablere, drive og afrigge byggegrube for teknikrummet. Underside dæk ca. 3,9 m under terræn	400.000	
Grave rende og støbe nyt ringfundament, diameter ca. 14 m, samt tilfylde og komprimere	400.000	

Elevation	Påkrævet arbejde i kr.	Kommentarer
Udgrave for teknikrum og støbe vandtæt, armeret bund, vægge og dæk	400.000	
Levere fra depot og indstøbe granittrin omkring den indre kumme	50.000	
Levere fra depot, montere og udstøbe ydre granitkantelementer og sokler	250.000	Baseret på overslag fra stenhugger
Insitu-støbe ydre bassin i armeret vandtæt beton med krum glat overflade	200.000	
Montere hovedmonument inkl. indre kumme med øgler	-	Inkluderet i samlet pris for bronzestøber, se ovenfor
Afrigge byggegrube, tilfylde og udlægge belægning	200.000	
Producere og sætte nye trin (et-to trin tilpasses belægningen) hele vejen omkring ydre bassin	250.000	Ca. 40 løbende meter trin
Retablere eksist. belægning op mod de nye trin	100.000	
Levere og montere dæksel til nedgang til teknikrummet	150.000	Dimensioneres for tung trafik og tilpasses belægningsmønstret på pladsen
Levere og montere alle installationer og sætte springvandet i drift	1.000.000	
I alt kr. ekskl. moms	11.500.000	

Det anbefales at afsætte 15 % til uforudsete udgifter

"BÅDE FOR SELVE MONUMENTET OG RENT SPRINGVANDTEKNISK GÆLDER DET, AT VI ØNSKER AT GENSKABE ET DRAGESPRINGVAND, SOM HAR DET OPRINDELIGE FORMAT OG DESUDEN BLIVER EN VÆRDIG OG IDENTITETSSKABENDE MEDSPILLER PÅ RÅDHUSPLADSEN."

**SAMMEN
OM BYEN**

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen

Jens Peter Munk

Til: Jens Ole Juul
Emne: Dragespringvandet
Vedhæftede filer: Dragespringvandet budget.pdf

Kære Jens Ole,

Afhængigt af, hvor stor en mundfuld du synes, vi kan tillade os at tage, er det især i *Forberedende arbejder og Aktiviteter på nuværende lokalitet*, vi skal plukke. I første omgang hele planlægningen, måske også de arkæologiske forundersøgelser, og i virkeligheden alle poster på udgifterne på nuværende lokalitet. De første to poster er 2½ mio. kr., de næste tæt på 4 mio. kr. Men måske skal vi starte med de første 2 mio. kr.?

Med venlig hilsen

Jens Peter Munk
Fagansvarlig
Bynatur

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Drift

Islands Brygge 37, 155
Postboks 394
2300 København S

Direkte 3366 3555
E-mail jenmun@kk.dk
Web www.tmf.kk.dk
EAN 5798009809452

BILAG I: SAMLET BUDGET

Budgettet omfatter etableringsomkostninger i forbindelse med den planlagte flytning og istandsættelse af Dragespringvandet og det ydre bassin.

Emne	Prisvurdering kr. ekskl. moms	Kommentarer
Forberedende arbejder		
Planlægning af processen Myndighedsbehandling Opmåling, 3D-model af springvand og afsætning af fremtidig lokalitet Finde afgreningspunkt for stik til el, vand og afløb Miljøscreening for miljøskadelige stoffer Udbudsprojektering, udbud, kontrahering, fagtilsyn	2.000.000	
Gravetilladelse og råden over vejareal: Nuværende lokalitet: 152 x 30 dage x 16 enheder: Ca. 75.000 kr. Fremtidig lokalitet: 152 kr. x 120 dage x 34 enheder: Ca. 625.000 kr.	700.000	Afgiften er pr. påbegyndt 15 m ² pr. dag: 152 kr. Der opkræves for alle ugens 7 dage
Byggepladsskilt: Pænt skilt, plancher af monumentet og historien, som ophænges på byggepladsskur/andet sted ved arbejdspladsen	60.000	Levering, opsætning, flytning til ny lokalitet og nedtagning
København's Museum Arkæologisk forundersøgelse og efterfølgende undersøgelser mens der graves ud for teknikrummet	500.000	Meget usikkert overslag
Aktiviteter på nuværende lokalitet		
Etablere og drive byggeplads med indhegning omkring springvand og nedgangsdæksel inkl. håndtering og bortskaffelse af affald	40.000	Ca. 250 m ² i 30 dage
Afbryde og fjerne eksist. stik for el- og vandforsyning, tømme anlægget for vand	50.000	
Udlægge og fjerne køreplader	25.000	
Optage og deponere granittrin omkring indre kumme	15.000	
Demontere og bortkøre bronzeelementer: Evt. tilpasse køreplader og afspærring Demontere og bortkøre hovedmonument, øgler og indre kumme	-	Inkluderet i samlet pris for bronzestøber, se nedenfor
Optage og deponere belægning over eksisterende teknikrum	50.000	
Udføre miljøsanering inkl. affaldssortering af teknikrum, herunder: Demontere og fjerne alle el-, vand-	200.000	Hvis det vælges at fjerne de eksisterende

Elev	Prævedning kr. ekskl. m.v.a.	Kommentarer
og afløbsinstallationer, tilstøbe eller fjerne afløbsstik, perforere bunden af teknikrummet og genannvende som plantebed.		betonkonstruktioner under terræn, vil der blive en meromkostning på ca. 700.000 kr.
Tilfylde efter teknikrum med stabilgrus inkl. komprimering	100.000	
Midlertidig belægning efter monument og teknikrum, afrigge byggeplads og indhegning	100.000	
<p>Stenhugger:</p> <p>Afrensning eksisterende elementer, oplagret på Københavns Kommunes lagerplads. Optage og afrensning deponerede granittrin fra omkring indre kumme. Udbedre de få større skader med fyringer.</p>	150.000	Baseret på overslag fra stenhugger
Producere tre nye sokkelementer	150.000	Overslag fra stenhugger
<p>Bronzestøber:</p> <p>Demontering og transport til opbevaringssted Pladsleje i alarmsikret område Afrensning med lavablæsning, børstning og genpatinering Diverse reparationer Fremstilling af nyt inderkar af kobber Transport til Rådhuspladsen, genopstilling, samling af dragespringsvandet Transport- og løfteforsikring Opmåling mv.</p>	3.000.000	Baseret på overslag fra bronzestøber.
Aktiviteter på ny lokalitet		
Alt gravearbejde skal koordineres med arkæologer fra Københavns Museum	100.000	Omkostninger til stilstand for entreprenøren
Etablere, drive og afrigge byggeplads og indhegning inkl. håndtering og bortskaffelse af affald	250.000	Ca. 500 m ² i 120 dage
Etablere stik for el, vand og afløb Inkl. tilslutningsafgifter	50.000	Dyrere hvis der er mange hindringer i jorden der skal håndteres
Optage og deponere belægning	150.000	Ca. 500 m ²
Afgrave og bortskaffe øverste lag fyld	50.000	Ca. 300 m ²
Ramme eller bore pæle, afhugge pæletoppe og bukke armering klar til indstøbning i fundament	300.000	Ca. 20 stk. pæle
Etablere, drive og afrigge byggegrube for teknikrummet. Underside dæk ca. 3,9 m under terræn	400.000	
Grave rende og støbe nyt ringfundament, diameter ca. 14 m, samt tilfylde og komprimere	400.000	

Emne	Prisvurdering kr. ekskl. moms	Kommentarer
Udgrave for teknikrum og støbe vandtæt, armeret bund, vægge og dæk	400.000	
Levere fra depot og indstøbe granittrin omkring den indre kumme	50.000	
Levere fra depot, montere og udstøbe ydre granit-kantelementer og sokler	250.000	Baseret på overslag fra stenhugger
Insitu-støbe ydre bassin i armeret vandtæt beton med krum glat overflade	200.000	
Montere hovedmonument inkl. indre kumme med øgler	-	Inkluderet i samlet pris for bronzestøber, se ovenfor
Afrigge byggegrube, tilfylde og udlægge belægning	200.000	
Producere og sætte nye trin (et-to trin tilpasses belægningen) hele vejen omkring ydre bassin	250.000	Ca. 40 løbende meter trin
Retablere eksist. belægning op mod de nye trin	100.000	
Levere og montere dæksel til nedgang til teknikrummet	150.000	Dimensioneres for tung trafik og tilpasses belægningsmønstreet på pladsen
Levere og montere alle installationer og sætte springvandet i drift	1.000.000	
I alt kr. ekskl. moms	11.500.000	

Det anbefales at afsætte 15 % til uforudsete udgifter

Jens Peter Munk

Fra: Jens Ole Juul
Sendt: 19. november 2018 10:26
Til: Jens Peter Munk
Emne: VS: Budgetindmeldingskatalog

Kære Jens Peter

Jeg har lige talt med Yvonne og hvis vi skriver noget i nedenstående link, så kan vi godt får det med. Det skal gå på kommunal medfinansiering til støtte for den gruppe som vil finde private donationer.

Jens Ole

Fra: Yvonne Jørgensen
Sendt: 19. november 2018 10:18
Til: Jens Ole Juul <jenjuu@kk.dk>
Emne: VS: Budgetindmeldingskatalog

Fra: Yvonne Jørgensen
Sendt: 19. november 2018 10:15
Til: Yvonne Jørgensen <yvojoe@kk.dk>
Emne: Budgetindmeldingskatalog

2018-0245938-4 Indmeldingsskabelon - Budget 2020.docx

<http://kkedoc4:8080/locator.aspx?name=Common.Details.Navigate&module=Document&subtype=2&recno=21868908&VerID=21199333>

Byråkstabsleder

Jens Peter Munk

Fra: Bonnie Mürsch <bm@bonnielaw.dk>
Sendt: 4. december 2018 16:17
Til: Jens Peter Munk
Cc: 'bodilbusklaursen@gmail.com'
Emne: VS: Beslutning og presse
Vedhæftede filer: Berl.Tid. 17.11.2016.pdf; AOK 22.11.2016.pdf; Politiken 23.11.2016.pdf; dragespringvandet - noter.docx

AppServerName: kkedoc4
DocumentID: 2017-0208132-65
DocumentIsArchived: -1

Tak for det. Jeg har vedhæftet et udkast til det notat, som direktør for Aage og Johanne Louis-Hansens mente kunne være nyttigt. Jeg har som udkast sendt det til hende for at høre, om det var, hvad hun efterlyste – har ikke hørt fra hende endnu.

Vi ses på torsdag.

Bh B

Fra: Jens Peter Munk <jenmun@kk.dk>
Sendt: 4. december 2018 14:21
Til: Bonnie Mürsch <bm@bonnielaw.dk>
Emne: Beslutning og presse

Kære Bonnie,

Jeg lovede dig at finde TMU's beslutning fra 2016, og den er her: <https://www.kk.dk/indhold/teknik-og-miljoudvalgets-modemateriale/21112016/edoc-agenda/76bb93f3-0a55-4f1d-a847-cf33cb853712/04db973a-6aac-426e-bfc6-a7880377e2c1>. Desuden vedlægger jeg det sparsomme pressemateriale, jeg er i besiddelse af.

Vi ses på torsdag kl. 14.

Med venlig hilsen

Jens Peter Munk
Fagansvarlig
Bynatur

KØBENHAVNS KOMMUNE
Teknik- og Miljøforvaltningen
Byens Drift

Islands Brygge 37, 155
Postboks 394
2300 København S

Direkte 3366 3555
E-mail jenmun@kk.dk
Web www.tmf.kk.dk
EAN 5798009809452

Noter til ansøgning om ekstraordinær støtte til retablering af Dragespringvandet

Retablering:

De gradvise forbedrende ændringer af Rådhuspladsen fra trafikplads med gadegennembrud, konkurrencer om pladsens udformning m.v. har manet til tålmodighed. Med pladsbelægning og med etableringen af den Sorte HT-Terminal, der blev hastet igennem op til Kulturby året 1996 måtte forhåbningerne berostilles, da la opmærksomhed samledes om sidstnævnte, som længe og indtil fjernelse i 2010 udløste borgerprotester og heftig avispolemik.

Imidlertid tog bl.a. Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, Wonderful Copenhagen og en daværende borgmester de første skridt i 1998 med publicering af en folder, henvendelse til Borgerrepræsentationens medlemmer etc.

Forinden havde dog projekt Børns ByBevidsthed for københavnske skolebørn også agiteret for retablering og omplacering.

Ved et stort borgermøde i Brønshøj var der tilslutning til, at den store yderkumme blev fjernet fra den midlertidige anbringelse med henblik på senere tilbageførsel til Rådhuspladsen.

Med HT-terminal nedrevet og udsigt til afslutning af Metrobyggeri tog en kreds af kunst- og kulturpersoner det i 2015 på sig at fremsætte en formaliseret appel til Bystyret om retablering og omplacering (bilag). I 2016 vedtog en enig Borgerrepræsentation principbeslutning herom (bilag), hvilket fik den forventede positive pressemodtagelse.

35 år tog det fra udkast til endelig fuldendelse.

31 år fik det lov at stå som sådan.

65 år har været ventetiden på genrealisering af "det fornemste dekorative monument, der nogensinde er tænkt i Danmark" - P.V.J.Klint)

Om-placering:

Oprindelig placering med yderkumme er arealmæssigt umuliggjort efter omdannelsen af Vestre Boulevard til motorgaden H.C. Andersens Boulevard og nedlæggelsen af Rådhushaven, dengang fra Rådhuset til Glyptoteket.

Nuværende placering fra 1953 er ikke oprindelig og alene tilsagt af i sin tid praktiske hensyn uden aksefasthed i øvrigt.

Projekteret placering tilgodeser alle hensyn til byæstetik og oplevelse. Strækningen fra Rådhuspladsen til Frihedsstøtten er i mellemtiden blevet opkvalificeret med træbeplantning og brede fortov som optakt til pladsen, og det er således skønnet velvalgt at lægge omplaceringsstedet på pladsen i aksen mellem Vesterbro Passage og Strøget med Springvandet som centralt focuspunkt.

Indre Bys Lokaludvalg har allerede haft Dragespringvandets retablering og omplacering i høring hos dets borgerpanel med en overbevisende tilslutning fra respondenterne.

Anmodning om ekstraordinær projektstøtte til DRAGESPRINGVANDET's istandsættelse, retableret med yderkumme og centralplacering, således at det i 2019 ved afslutning af metrobyggeplads kan indtage sin plads som Rådhuspladsens spektakulære kunstværk.

Vi er en kreds af kunst- og kulturinteresserede, som i en årrække har arbejdet ihærdigt på en genskabelse af Bindebøll-Skovgaards prægtige Dragespringvand, der siden 1950'erne har henstået malplaceret og i reduceret form uden den store yderkumme.

Dragespringvandet er i sig selv et enestående kunstværk og fortjener ved genfuldendelse at blive den samlende markør for hovedstadens Rådhusplads, der omlagt i tidens løb og senest byggeplads for metro, kommer til at fremtræde som byens største åbne plads.

En Appel blev rettet til bystyret (bilagt), og den politiske beslutning om retablering med yderkumme og et således genfuldendt springvands omplacering foreligger nu.

I forhold til Forvaltningens oprindelige omkostningsskøn på 6 mio. har det imidlertid vist sig, at bl.a. selve værket kræver en større bevarende istandsættelse, og bekosteligt er også miljøkrav til underjordisk teknikerrum, hvilket alt i alt veldokumenteret har bragt projektbudgettet op på 11, 5 mio. (bilagt).

Dette forhold opholder fremdrift i projektets gennemførelse.

Chancen for at opleve springvandet i sin fulde kunstneriske formåen er der nu i forbindelse med afslutningen af metrobyggepladsen og må ikke forpasses. *Det er en stor og vigtig sag for byen!*

Interessekredsen har derfor i opdrag at søge fonde, der kan bidrage med midler til virkeliggørelse af projektet sammen med kommunen.

I håb om forståelse og positiv modtagelse af denne henvendelse står både vi og Forvaltningen til rådighed for evt. yderligere oplysninger.

København, december 2018

p.v. støttegruppen
Bonnie R. Mürsch

(Nedenfor støttegruppens appel af 2015 til Københavns Kommune)

En appel til politikerne i Københavns kommune

Når byggeriet på Rådhuspladsen efter planen i 2018 tilendebringes, skulle københavnerne og byens mange besøgende gæster gerne kunne se frem til, at der venter dem en stor oplevelse efter års ventetid. Rådhuspladsen repræsenterer hovedstadens centrale byrum. At give den store nye Rådhusplads dens prægnans fordrer format.

Format har netop **Dragespringvandet forudsat at det retableres med den store yderkumme**, som i dag henligger i magasin hos stenhugger. Dragespringvandets kunstneriske og kulturbærende betydning og dets historik er beskrevet i vedlagte folder. Det er et kunstværk skabt til Rådhuspladsen af de ypperste kunstnere, Thorvald Binesbøll og Joakim Skovgaard i frugtbart samarbejde, der både tidsmæssigt og internationalt står distancen - og tillige med gavmild tanke på det folkelige - som Binesbøll gav udtryk for - drengene må da gerne klatre op og trække dragerne i halen!

Den nuværende **placering** er ikke optimal i henseende til retablering af yderkummen, der måler 14 meter i diameter. De stedlige forhold er imidlertid begunstiget af pladsens omlægning i 1996, hvor vejbaner og kollektiv trafik blev omlagt.

Dragespringvandet med retableret yderkumme lader sig nu omplacere som et brusende midtpunkt gerne med sigtelinie balanceret i forhold til Vesterbrogade på grundlag af en arkitektonisk og kunstnerisk vurderet dispositionsplan for pladsen.

Alt i alt en enestående chance for at lade stor kunst og stort byrum spille sammen.

Teknisk er der ikke hindringer for genforening af skulptur med den borttagne yderkumme. Omplaceret bliver der plads til den store brusen, og den kommende metrostation vil blot nutidigt i sit udtryk udgøre en diskret kontrast, der medvirker til at understrege Rådhuspladsen som byens centrum.

I Rom valfartes til Trevi-fontænen. Få har i dag erindring om Dragespringvandet i dets fuldendte udgave. Fra 2018 vil København dog kunne byde på overraskelsen: Oplevelsen af Dragespringvandet, centraliseret og atter fuldendt som et brusende eventyr.

For at virkeliggøre visionen om Rådhuspladsen med det retablerede Dragespringvand mangler således kun den politiske beslutning.

- Den venter vi - og mange andre - på.

København, november 2015.

*Else Marie Bukdahl
Eva Steen Christensen
Bodil Busk Laursen
Bonnie R. Mürsch
Bjørn Nørgaard
Jørgen Nørgaard
Bodil Wiingaard
Henrik Wivel*

kontaktmail bm@bonnielaw.dk

Noter til ansøgning om ekstraordinær støtte til retablering af Dragespringvandet

Retablering:

De gradvise forbedrende ændringer af Rådhuspladsen fra trafikplads med gadegennembrud, konkurrencer om pladsens udformning m.v. har manet til tålmodighed. Med pladsbelægning og med etableringen af den Sorte HT-Terminal, der blev hastet igennem op til Kulturby året 1996, måtte forhåbningerne berostilles, da al opmærksomhed samledes om sidstnævnte, som længe og indtil fjernelse i 2010 udløste borgerprotester og heftig avispolemik. Imidlertid tog bl.a. Foreningen til Hovedstadens Forskønnelse, Wonderful Copenhagen og en daværende borgmester de første skridt i 1998 med publicering af en folder, henvendelse til Borgerrepræsentationens medlemmer etc.

Forinden havde dog projekt Børns ByBevidsthed for københavnske skolebørn også agiteret for retablering og omplacering.

Ved et stort borgermøde i Brønshøj var der tilslutning til, at den store yderkumme blev fjernet fra den midlertidige anbringelse med henblik på senere tilbageførsel til Rådhuspladsen.

Med HT-terminal nedrevet og udsigt til afslutning af Metrobyggeri tog en kreds af kunst- og kulturpersoner det i 2015 på sig at fremsætte en formaliseret appel til Bystyret om retablering og omplacering (bilag). I 2016 vedtog en enig Borgerrepræsentation principbeslutning herom (bilag), hvilket fik den forventede positive pressemodtagelse.

35 år tog det fra udkast til endelig fuldendelse.

31 år fik det lov at stå som sådan.

65 år har været ventetiden på genrealisering af "det fornemste dekorative monument, der nogensinde er tænkt i Danmark" - P.V.J.Klint)

Om-placering:

Oprindelig placering med yderkumme er arealmæssigt umuliggjort efter omdannelsen af Vestre Boulevard til motorgaden H.C. Andersens Boulevard og nedlæggelsen af Rådhushaven, dengang fra Rådhuset til Glyptoteket.

Nuværende placering fra 1953 er ikke oprindelig og alene tilsagt af i sin tid praktiske hensyn uden aksefasthed i øvrigt.

Projekteret placering tilgodeser alle hensyn til by-æstetik og oplevelse.

Strækningen fra Rådhuspladsen til Frihedsstøtten er i mellemtiden blevet opkvalificeret med træbeplantning og brede fortov som optakt til pladsen, og det er således skønnet velvalgt at lægge omplaceringsstedet på pladsen i akse mellem Vesterbro Passage og Strøget med Springvandet som centralt focuspunkt.

Indre Bys Lokaludvalg har allerede haft Dragespringvandets retablering og omplacering i høring hos dets borgerpanel med en overbevisende tilslutning fra respondenterne.

Finansiering:

Tilrettelæggelsen af finansiering i forhold til den politiske beslutning er blevet kompliceret af, at kommunen på daværende tidspunkt havde belæg for antagelse af en sponsering af hele projektet, men vedkommende er desværre i mellemtiden afgået ved døden.

Kommunalt er medfinansiering nu søgt lagt ind i restbudget 2018 med 2.5 mio. til planlægning, opmåling, miljøscreening og udbudsprojektering og arkæologisk forundersøgelse, og med 3.8 mio. til demontering af monumentet og nuværende teknikerrum, opbevaring, genetablering, restaurering, afrensning m.v. Fondsstøtte er således afgørende nødvendig for, at projektet retablering af Dragespringvandet med yderkumme og omplacering lykkes.

Dec.2018/brm

Projekttype: 1. KUNST & KULTUR

Jr.nr. 19-1-4185

Ansøgt beløb: 6.000.000

Ansøgningsdato: 7.12.2018

FORMÅL

Formål: 1. KUNST & KULTUR
 Kategori: Kunstnerisk udsmykning & værkerhvervelse
 Offentlige rum (f.eks gavlmalerier og skulpturer)
 Foregår projekt / aktivitet i udlandet: Nej

ANSØGER (underskriver)

Søges der på vegne af CVR-nr.: Nej
 Navn: Bonnie Reinhardt Mürsch
 CPR: 110841-XXXX
 Adresse: c/o advokat Bonnie R. Mürsch
 Postnr/by: 1106 København K
 Telefon: 33307051
 E-mail adresse: bm@bonnielaw.dk

PROJEKT

Projekt navn: retablering af Dragespringvandet med yderkumme og omplacering
 Resume: renovering af Dragespringvandet på Rådhuspladsen, flytning, etablering af underjordisk teknikrum og istandsættelse og retablering af yderkumme
 - se bilagt detailbeskrivelse
 Baggrund og formål: på nuværende lokalitet:
 etablering af byggeplads, afbrydelse af forsyning, demontering og bortkørsel af granitelementer, demontering og bortkørsel af bronzeelementer, optage belægning, miljøsanering i teknikrum, reetablering af belægning.
 på ny lokalitet:
 byggeplads, etablering af forsyningsledninger, optagning af belægning, arkæologisk forundersøgelse, afgravning og pæleramning, etablering af byggegrube, etablering af nyt ringfundament til diameter 14 m yderkumme, etablering af nyt teknikrum til opfyldelse af miljøkrav, restaurering af Dargespringvandsmonument - bronzestøberarbejde, fremstilling af nyt inderkar i kobber, stenhuggerarbejde for yderkumme afrensning og skadesudbedringer, støbning af inderlag til yderkummen, montering af granitelementer, støbearbejde vedrørende yderkumme, montering af hovedmonument, retablering af belægning, færdiggørelse af plads.
 - se bilagt prissat projektbeskrivelse.
 Startdato: 1.7.2019
 Slutdato: 31.7.2019
 Kommentarer til tidsplan: tidsplanen er afhængig af finansiering.

ØKONOMI

Udgifter	
Øvrige udgifter (minus lønudgifter)	
Sum	11.500.000,00
	11.500.000,00
Budgetbalance	
Ansøgt beløb	11.500.000,00
	6.000.000,00

Tidligere søgt fonden : Nej

Status: Under behandling

Side 1 af 2

Projekttype:	1. KUNST & KULTUR	Jr.nr.	19-1-4185
Ansøgt beløb:	6.000.000	Ansøgningsdato:	7.12.2018

ØKONOMI

Ansøgt andre fonde: Nej

Bemærkninger til budgettet: der søges om projektstøtte, betinget af medfinansiering af Københavns Kommune. - der henvises til bilagt budget udarbejdet af København Kommunes teknik og miljø forvaltning i samarbejde med Rambøll

DOKUMENTER**Dokumenttype**

Projektbudget og finansieringsplan

Seneste årsregnskab (anbefales vedhæftet) - Uploades senere

Anbefalinger (anbefales vedhæftet) - Uploades senere

Curriculum vitae - Uploades senere

Anden dokumentation

Anden dokumentation

Filnavn

dragespringvandet projekt og budget.pdf

drage ansøgning.pdf

drage noter.pdf

Jens Peter Munk

Fra: Bonnie Mürsch <bm@bonnielaw.dk>
Sendt: 7. december 2018 16:06
Til: Jens Peter Munk; 'bodilbusklaursen@gmail.com'
Emne: VS: Anerkender modtagelse af ansøgning
Vedhæftede filer: 19-1-4185.pdf

t.o.
bh b
god weekend!

Fra: Aage og Johanne Louis-Hansens Fond <info@louis-hansenfonden.dk>
Sendt: 7. december 2018 13:38
Til: Bonnie Mürsch <bm@bonnielaw.dk>
Emne: Anerkender modtagelse af ansøgning

Ansøgning vedrørende: **retablering af Dragespringvandet med yderkumme og omplacering.**
Modtaget hos Aage og Johanne Louis-Hansens Fond den 07-12-2018.

Kære Bonnie Reinhardt Mürsch

Tak for ovenstående ansøgning, som vi vil behandle snarest muligt. Sagen har journalnummer 19-1-4185.

Vi modtager et stort antal ansøgninger, og der kan derfor gå noget tid, før du hører fra os om ansøgningens behandling. Den forventede sagsbehandlingstid er mellem 3-6 måneder.

Vi gør opmærksom på, at sagsbehandlingstiden regnes fra det tidspunkt, hvor alle relevante oplysninger er modtaget.

Med venlig hilsen
Aage og Johanne Louis-Hansens Fond

I. Flytning af Dragespringvandet på Rådhuspladsen (Rettidig omhu, mulighed for medfinansiering) – Indre by

I samarbejde med en ekstern rådgiver har forvaltningen udformet en detaljeret teknisk rapport, der redegør for procedure og økonomi for Dragespringvandets flytning længere ind på Rådhuspladsen. Siden 1954 har springvandet pga. gadens udvidelse stået på kanten af pladsen og er ikke kommet til sin ret, ligesom den ydre kumme måtte afmonteres pga. pladsmangel. I det aktuelle projekt ønskes den ydre kumme genetableret. Det samlede budget for opgaven er på 11,5 mio. kr.

En gruppe af indflydelsesrige kulturpersoner har tilbudt forvaltningen at gå ind i arbejdet med at rejse eksterne fondsmidler til projektets gennemførelse. Det vil være en løftestang for denne fundraising, hvis der også fra kommunens side gives løfte om en medfinansiering.

Det foreslås, at der som den kommunale medfinansiering søges midler til de forberedende arbejder, der bl.a. indebærer planlægning, myndighedsbehandling, opmåling, miljøscreening og udbudsprojektering samt arkæologisk forundersøgelse til et samlet beløb på 2,5 mio. kr.

Medfinansieringen kan udvides til også at omfatte demontering af monumentet og teknikrummet på den nuværende pacering,, transport til midlertidigt opbevaringssted, genetablering af lokaliteten, restaurering og afrensning af monumentet m.m. Dette vil beløbe sig til 3,8 mio. kr.

Risikovurdering

(Hvis der er særlige risici forbundet med budgetønsket, skal de beskrives kort her – max 4 linjer – men den er ikke afgørende på nuværende tidspunkt)

Foreløbigt skøn over økonomi

(1.000 kr. – 2020 p/l)	
Samlet anlæg	6.300
Årlig drift	

